

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja

Druk nr 4353

Warszawa, 26 maja 2011 r.

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Tadeusza Sławeckiego.

(-) Krzysztof Borkowski; (-) Jan Bury s. Józefa; (-) Bronisław Dutka;
(-) Eugeniusz Grzeszczak; (-) Jan Kamiński; (-) Mieczysław Kasprzak;
(-) Adam Krzyśków; (-) Jan Łopata; (-) Mieczysław Marcin Łuczak;
(-) Mirosław Maliszewski; (-) Stanisław Olas; (-) Andrzej Pałys; (-) Janusz Piechociński; (-) Józef Racki; (-) Stanisław Rakoczy; (-) Wiesław Rygiel; (-) Tadeusz Sławecki; (-) Aleksander Sopliński; (-) Marian Starownik;
(-) Franciszek Jerzy Stefaniuk; (-) Andrzej Sztorc; (-) Piotr Walkowski;
(-) Stanisław Witaszczyk; (-) Stanisław Żelichowski.

USTAWA

z dnia ..... 2011 r.

o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw ¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 3a otrzymuje brzmienie:

„3a) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;”;

2) w art. 3:

a) pkt 13a otrzymuje brzmienie:

„13a) **podstawie programowej kształcenia w zawodach** – należy przez to rozumieć obowiązkowe zestawy celów kształcenia, treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, niezbędnych dla zawodów lub kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, uwzględniane w programach nauczania i umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych oraz warunki realizacji kształcenia w zawodach, w tym wymagane wyposażenie w pomoce dydaktyczne i sprzęt oraz minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego;”;

b) pkt 15, 16, 17 otrzymują brzmienie:

„15) **szkole dla dorosłych** – należy przez to rozumieć szkoły, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 lit. b i d, w których stosuje się odrębną organizację kształcenia i do której są przyjmowane osoby mające 18 lat, a także kończące 18 lat w roku kalendarzowym, w którym są przyjmowane do szkoły;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle, ustawę z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej i ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781, z 2005 r. Nr 17, poz. 141, Nr 94, poz. 788, Nr 122, poz. 1020, Nr 131, poz. 1091, Nr 167, poz. 1400 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 208, poz. 1532 i Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 42, poz. 273, Nr 80, poz. 542, Nr 115, poz. 791, Nr 120, poz. 818, Nr 180, poz. 1280 i Nr 181, poz. 1292, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 145, poz. 917, Nr 216, poz. 1370 i Nr 235, poz. 1618, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206, Nr 56, poz. 458, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1705 oraz z 2010 r. Nr 44, poz. 250, Nr 54, poz. 320, Nr 127, poz. 857 i Nr 148, poz. 991.

16) **kształceniu ustawicznym** – należy przez to rozumieć kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny;

17) **formach pozaszkolnych** – należy przez to rozumieć formy uzyskiwania i uzupełniania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w placówkach i ośrodkach, o których mowa w art. 2 pkt 4, a także kwalifikacyjne kursy zawodowe;”,

c) po pkt 18 dodaje się pkt 19 – 21 w brzmieniu:

„19) **kwalifikacji w zawodzie** – należy przez to rozumieć wyodrębniony w danym zawodzie zestaw oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji;

20) **kwalifikacyjnym kursie zawodowym** – należy przez to rozumieć kurs, którego program nauczania uwzględnia podstawę programową kształcenia w zawodach, w zakresie jednej kwalifikacji, którego ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie tej kwalifikacji;

21) **egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie** – należy przez to rozumieć egzamin umożliwiający uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe lub świadectwa potwierdzającego kwalifikację w zawodzie - jeżeli został przeprowadzony w zakresie jednej kwalifikacji.”;

3) w art. 5a

a) po ust. 2a dodaje się ust. 2b w brzmieniu:

„2b. Zadaniem oświatowym powiatu jest także zapewnienie warunków prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych w szkołach i placówkach prowadzonych przez powiat.”,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Środki niezbędne na realizację zadań oświatowych, o których mowa w ust. 2 i 2b, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie szkół i placówek, zagwarantowane są w dochodach jednostek samorządu terytorialnego.”;

4) w art. 7:

a) w ust. 1 w pkt 4 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe - również podstawę programową kształcenia w zawodach,”,

b) w ust. 3 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – kształci w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, o której mowa w art. 24 ust. 1,“;

5) w art. 9 ust. 1-1b otrzymują brzmienie:

„1. Szkoły publiczne i niepubliczne dzielą się na następujące typy:

- 1) sześcioletnią szkołę podstawową;
- 2) trzyletnie gimnazjum, dające możliwość dalszego kształcenia w szkołach, o których mowa w pkt 3 lit. a-c i e;
- 3) szkoły ponadgimnazjalne:
  - a) trzyletnią zasadniczą szkołę zawodową, której ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także dalsze kształcenie w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych,
  - b) trzyletnie liceum ogólnokształcące, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
  - c) czteroletnie technikum, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
  - d) szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, umożliwiającą uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie,
  - e) trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi – w przypadku gdy jedną z przyczyn wydania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego jest upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym lub znacznym, której ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

1a. Sprawdzian, egzamin gimnazjalny, egzamin maturalny i egzaminy eksternistyczne z zakresu szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego są przeprowadzane na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

1b. Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie jest przeprowadzany na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach.”;

6) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. 1. Osoba, która ukończyła 18 lat może uzyskać świadectwo ukończenia szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego po zdaniu egzaminów

eksternistycznych przeprowadzanych przez okręgową komisję egzaminacyjną, z zastrzeżeniem art. 10a.

2. Egzaminy eksternistyczne, o których mowa w ust. 1, przeprowadza się z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowych planach nauczania odpowiednio szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych lub liceum ogólnokształcącego dla dorosłych.

3. Osoba, która ukończyła 18 lat, może uzyskać:

1) świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie po zdaniu egzaminu eksternistycznego potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji przeprowadzanego przez okręgową komisję egzaminacyjną, na warunkach i w trybie określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 4, z zastrzeżeniem ust. 5;

2) dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, jeżeli posiada odpowiednio wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie oraz posiada świadectwa potwierdzające wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie.

4. Egzamin eksternistyczny, o którym mowa w ust. 3, przeprowadza się z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach.

5. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia:

1) warunki i tryb przeprowadzania egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 1, w tym warunki ich oceniania,

2) warunki dopuszczania do egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 1 i 3,

3) wysokość opłat pobieranych za egzaminy eksternistyczne, o których mowa w ust. 1 i 3,

4) warunki wynagradzania egzaminatorów przeprowadzających egzaminy eksternistyczne, o których mowa w ust. 1,

z uwzględnieniem możliwości unieważnienia egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 1 ze względu na naruszenie przepisów dotyczących przeprowadzania tych egzaminów, jeżeli to naruszenie mogło mieć wpływ na wynik egzaminu, oraz że wysokość opłat za egzaminy eksternistyczne, o których mowa w ust. 1 i 3, nie może być wyższa niż koszty przeprowadzania tych egzaminów, a także z uwzględnieniem możliwości zwalniania z całości lub części opłat za przeprowadzanie egzaminu eksternistycznego, o którym mowa w ust. 1 i 3, osób o niskich dochodach. Wynagrodzenie egzaminatorów powinno być ustalone w relacji do minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela dyplomowanego posiadającego tytuł zawodowy magistra z przygotowaniem pedagogicznym, określonego na podstawie art. 30 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela.

6. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 5, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może, na wniosek właściwych ministrów, wskazać zawody, w zakresie których nie przeprowadza się egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 3.”;

7) w art. 11a ust. 4 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) ukończyła szkołę ponadgimnazjalną, z wyjątkiem szkoły wymienionej w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. a i e.”;

8) uchyla się art. 15a;

9) w art. 16:

a) ust. 5a otrzymuje brzmienie:

„5a. Po ukończeniu gimnazjum obowiązek nauki spełnia się:

- 1) przez uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadgimnazjalnej;
- 2) przez realizowanie, zgodnie z odrębnymi przepisami, przygotowania zawodowego u pracodawcy.”,

b) ust. 6b otrzymuje brzmienie:

„6b. Dyrektorzy publicznych i niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych, pracodawcy, o których mowa w art. 16 ust. 5a pkt 2 oraz osoby kierujące podmiotami prowadzącymi kwalifikacyjne kursy zawodowe, są obowiązani powiadomić wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której mieszka absolwent gimnazjum, który nie ukończył 18 lat, o przyjęciu go odpowiednio do szkoły, w celu przygotowania zawodowego albo na kwalifikacyjny kurs zawodowy, w terminie 14 dni od dnia przyjęcia absolwenta, oraz informować tego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o zmianach w spełnianiu obowiązku nauki przez absolwenta gimnazjum, w terminie 14 dni od dnia powstania tych zmian.”,

c) po ust. 6b dodaje się ust. 6c w brzmieniu:

„6c. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) przypadki, w jakich do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 lat, a w przypadku uczestników Ochotniczych Hufców Pracy oraz osób przebywających w zakładach karnych lub aresztach śledczych – 15 lat,
- 2) przypadki, w jakich osoba, która ukończyła gimnazjum, może spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie na kwalifikacyjny kurs zawodowy, uwzględniając w szczególności opóźnienie w cyklu kształcenia, przypadki losowe uniemożliwiające lub znacznie utrudniające uczęszczanie do szkoły lub umożliwienie spełniania obowiązku nauki osobom przebywającym w zakładach karnych lub aresztach śledczych.”;

10)w art. 22:

a) w ust. 2:

- w pkt 2 uchyla się lit. c i d,

- po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) podstawę programową kształcenia w zawodach, uwzględniając w szczególności ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego, efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia oraz możliwość uzyskania dodatkowych kwalifikacji w ramach obszaru kształcenia;”,

- uchyla się pkt 10,

b) uchyla się ust. 5;

11) art. 23 i 24 otrzymują brzmienie:

„Art. 23. W zakresie kształcenia zawodowego zadania określone w art. 22 ust. 2 pkt 1 i 2a oraz art. 22a ust. 8, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania wykonuje w uzgodnieniu z ministrami właściwymi dla zawodów ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, o której mowa w art. 24 ust. 1.

Art. 24. 1. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, na wniosek właściwych ministrów lub organizacji pracodawców reprezentatywnych w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.³⁾), określa, w drodze rozporządzenia, klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego z uwzględnieniem klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy.

2. Rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, określi także typy szkół ponadgimnazjalnych, w których może odbywać się kształcenie w danym zawodzie, kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie, zawody, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji, ministrów właściwych dla poszczególnych zawodów oraz obszary kształcenia, do których są przypisane zawody, a także kwalifikacje w zawodzie, których kształcenie może być prowadzone na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

3. Do wniosku o wprowadzenie nowego zawodu do klasyfikacji szkolnictwa zawodowego składanego przez:

- 1) właściwego ministra, dołącza się opinię organizacji pracodawców, o której mowa w ust. 1;
- 2) organizację pracodawców, o której mowa w ust. 1, dołącza się opinię ministra właściwego dla danego zawodu.

4. Wprowadzenie zawodu do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego może nastąpić wyłącznie w przypadku gdy żaden z zawodów ujętych w klasyfikacji nie obejmuje wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w tym zawodzie.

5. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) opis zawodu oraz kwalifikacji wyodrębnionych w ramach tego zawodu, wraz ze zbiorem umiejętności zawodowych dla każdej kwalifikacji;
- 2) uzasadnienie potrzeby kształcenia w tym zawodzie;
- 3) nazwę i miejsce zawodu w określonej grupie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy;
- 4) informację o potrzebach rynku pracy w zakresie danego zawodu.

6. Właściwy minister, o którym mowa w ust. 1, może wspomagać materialnie i organizacyjnie szkoły i placówki kształcące w danym zawodzie w zakresie zajęć praktycznych i stosowania nowoczesnych technik i technologii w procesie kształcenia zawodowego w odniesieniu do potrzeb rynku pracy.

7. Stowarzyszenia zawodowe, samorządy gospodarcze oraz inne organizacje gospodarcze mogą występować do właściwych ministrów z propozycją ustanawiania nowych zawodów szkolnictwa zawodowego.”;

12) w art. 39 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

---

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1793 i 1800, z 2002 r. Nr 10, poz. 89 i Nr 240, poz. 2056, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2009 r. Nr 219, poz. 1707.

„5. Dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, ustala zawody, w których kształci szkoła, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia co do zgodności z potrzebami rynku pracy i strategią rozwoju województwa.”;

13) w art. 41 w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) organizację pracy szkoły lub placówki, w tym tygodniowy rozkład zajęć edukacyjnych, oraz organizację kwalifikacyjnych kursów zawodowych, jeżeli szkoła lub placówka takie kursy prowadzi;”;

14) po art. 62 dodaje się art. 62a w brzmieniu:

„Art. 62a. 1. Organy prowadzące szkoły prowadzące kształcenie zawodowe i placówki, o których mowa w art. 2 pkt 4, oraz szkoły dla dorosłych mogą je połączyć w centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego.

2. W skład centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego powinna wchodzić co najmniej jedna szkoła prowadząca kształcenie zawodowe.

3. Centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego prowadzi kwalifikacyjne kursy zawodowe, a także podejmuje działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej.

4. Centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego współpracuje z pracodawcami i organizacjami pracodawców.

5. Do centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego stosuje się odpowiednio przepisy art. 62 ust. 1-5 i 6.”;

15) art. 64 otrzymuje brzmienie:

„Art. 64. 1. Podstawowymi formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły są:

1) obowiązkowe zajęcia edukacyjne;

2) zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne organizowane dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

3) w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe – praktyczna nauka zawodu;

4) zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych.

2. Szkoła może prowadzić również inne niż wymienione w ust. 1 zajęcia edukacyjne.

3. Zajęcia wymienione w ust. 1 pkt 2 i 4 mogą być prowadzone także z udziałem wolontariuszy.

4. Zajęcia wymienione w ust. 1 pkt 1 i 2, zajęcia prowadzone w placówkach oraz kwalifikacyjne kursy zawodowe, z wyjątkiem zajęć praktycznych i laboratoryjnych, mogą być prowadzone także z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

5. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, warunki organizacji zajęć, o których mowa ust. 4, z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, w szczególności uwzględniając konieczność zapewnienia właściwej proporcji ich czasu do całkowitego czasu zajęć w szkole lub placówce oraz dostępu do odpowiedniej infrastruktury informatycznej i oprogramowania.”;

16)art. 68a otrzymuje brzmienie:

„Art. 68a. 1. Kształcenie ustawiczne jest organizowane i prowadzone w:

- 1) publicznych i niepublicznych szkołach dla dorosłych,
- 2) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, ośrodkach dokształcania i doskonalenia zawodowego,

z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Kwalifikacyjne kursy zawodowe mogą być prowadzone przez:

- 1) publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe w zakresie zawodów, w których kształcą;
- 2) niepubliczne szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych, prowadzące kształcenie zawodowe w zakresie zawodów, w których kształcą;
- 3) centra kształcenia zawodowego i ustawicznego, o których mowa w art. 62a;
- 4) publiczne i niepubliczne placówki i ośrodki, o których mowa w ust. 1 pkt 2;
- 5) instytucje rynku pracy, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową;
- 6) osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność oświatową, o której mowa w art. 83a ust. 2.

3. Kształcenie ustawiczne może być prowadzone jako stacjonarne lub zaoczne, a także z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

4. Ustawa nie dotyczy kształcenia ustawicznego realizowanego na podstawie art. 83a ust.2 oraz w formach i na zasadach określonych w odrębnych przepisach, chyba że przepis szczególnie stanowi inaczej.

5. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) rodzaje publicznych placówek i ośrodków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz ich zadania,
- 2) warunki, organizację i tryb prowadzenia kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych oraz rodzaje tych form,
- 3) warunki organizowania i prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych przez podmioty wymienione w ust. 2,
- 4) sposoby potwierdzania efektów kształcenia uzyskanych w wyniku ukończenia kształcenia realizowanego w poszczególnych formach pozaszkolnych,
- 5) wzory dokumentów wydawanych po ukończeniu kształcenia realizowanego w poszczególnych formach pozaszkolnych,

uwzględniając możliwość zaliczania potwierdzonych efektów kształcenia przy podejmowaniu dalszego kształcenia w formach pozaszkolnych oraz konieczność dostosowania kształcenia ustawicznego do potrzeb i warunków rynku pracy, zapewnienia dostępności do form kształcenia ustawicznego umożliwiających przekwalifikowanie się oraz uzyskanie nowych kwalifikacji, a także włączenia pracodawców w proces kształcenia ustawicznego.

6. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 5, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, może określić warunki i tryb wnoszenia odpłatności za kształcenie ustawiczne prowadzone w formach pozaszkolnych w publicznych placówkach i ośrodkach, o których mowa w ust. 1 pkt. 2, tak aby odpłatność nie przekraczała ponoszonych kosztów kształcenia.”;

17) w art. 68b ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Przepisy ust. 1-7 stosuje się również do placówek niepublicznych prowadzonych zgodnie z przepisami rozdziału 8, działalności oświatowej, o której mowa w art. 83a ust. 2, a także instytucji rynku pracy, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, prowadzących działalność edukacyjno-szkoleniową.”;

18) uchyla się art. 68c;

19) w art. 70b:

a) ust. 1-3 otrzymują brzmienie:

„1. Pracodawcom, którzy zawarli z młodocianymi pracownikami umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego, przysługuje dofinansowanie kosztów kształcenia, jeżeli:

- 1) pracodawca lub osoba prowadząca zakład w imieniu pracodawcy albo osoba zatrudniona u pracodawcy posiada kwalifikacje wymagane do prowadzenia przygotowania zawodowego młodocianych określone w przepisach w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania;
- 2) młodociany pracownik ukończył naukę zawodu lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy i zdał egzamin, zgodnie z przepisami, o których mowa w pkt 1.

2. Wysokość kwoty dofinansowania kosztów kształcenia jednego młodocianego pracownika wynosi:

- 1) w przypadku nauki zawodu - 8081 zł przy okresie kształcenia wynoszącym 36 miesięcy;
- 2) w przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy – 254 zł za każdy pełny miesiąc kształcenia.”;

3. Począwszy od dnia 1 stycznia 2013 r., kwoty dofinansowania określone w ust. 2 podlegają waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, jeżeli ten wskaźnik w roku kalendarzowym poprzedzającym rok, w którym następuje wypłata dofinansowania, wynosi co najmniej 105%.”,

b) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Dofinansowanie jest przyznawane na wniosek pracodawcy złożony w terminie 3 miesięcy od dnia zdania przez młodocianego pracownika egzaminu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 Do wniosku należy dołączyć:

- 1) kopie dokumentów potwierdzających spełnienie warunku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1;
- 2) kopię umowy o pracę z młodocianym pracownikiem zawartej w celu przygotowania zawodowego;
- 3) kopię odpowiednio dyplomu lub świadectwa potwierdzającego zdanie egzaminu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 albo zaświadczenie potwierdzające zdanie tego egzaminu.”;

20) w art. 80 dodaje się ust. 8-10 w brzmieniu:

„8. Prowadzone przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną szkoły publiczne prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe, otrzymują na każdego słuchacza kursu, który zdał egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji, dotację z budżetu powiatu w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na jednego słuchacza kwalifikacyjnego kursu zawodowego w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, jeżeli osoba prowadząca szkołę:

- 1) poda organowi właściwemu do udzielania dotacji planowaną liczbę słuchaczy kursu nie później niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielania dotacji;
- 2) udokumentuje zdanie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji przez słuchaczy kursu, w terminie 30 dni od daty ogłoszenia wyników tego egzaminu przez okręgową komisję egzaminacyjną,

9. Dotacje, o których mowa w ust. 8, są wypłacane jednorazowo, w terminie 30 dni od dnia złożenia staroście właściwego powiatu przez osobę prowadzącą szkołę zaświadczenia o zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji przez słuchaczy, którzy ukończyli kwalifikacyjny kurs zawodowy w tej szkole, wydanego przez okręgową komisję egzaminacyjną na wniosek osoby prowadzącej szkołę. Dotacje, o których mowa w art. 80 ust. 8, mogą być wykorzystane do dnia 30 listopada roku następującego po roku, w którym została wypłacona dotacja.

10. Za zgodą jednostki samorządu terytorialnego właściwej do udzielenia dotacji można odstąpić od terminu, o którym mowa w ust. 8. W takim przypadku dotacja może być wypłacona w terminie wcześniejszym niż termin, o którym mowa w ust. 8, ustalonym przez organ dotujący.”;

21) w art. 90 po ust. 7 dodaje się ust. 8-12 w brzmieniu:

„8. Niepubliczne szkoły ponadgimnazjalne prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe, otrzymują na każdego słuchacza kursu, który zdał egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji, dotację z budżetu powiatu w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na jednego słuchacza kwalifikacyjnego kursu zawodowego w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, jeżeli osoba prowadząca szkołę:

- 1) poda organowi właściwemu do udzielenia dotacji planowaną liczbę słuchaczy kursu nie później niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielania dotacji;
- 2) udokumentuje zdanie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji przez słuchaczy kursu, w terminie 30 dni od daty ogłoszenia wyników tego egzaminu przez okręgową komisję egzaminacyjną.

9. Warunkiem otrzymania dotacji, o której mowa w ust. 8, jest podanie przez osobę prowadzącą niepubliczną szkołę ponadgimnazjalną organowi właściwemu do udzielania dotacji planowanej liczby uczniów nie później niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielania dotacji.

10. Dotacja, o której mowa w ust. 8, jest wypłacana jednorazowo w terminie 30 dni od złożenia przez osobę prowadzącą szkołę zaświadczenia odpowiednio o wydaniu dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe lub o zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji przez słuchaczy, którzy ukończyli kwalifikacyjny kurs zawodowy w tej szkole, wydanych przez okręgową komisję egzaminacyjną na wniosek osoby prowadzącej szkołę.

11. Za zgodą jednostki samorządu terytorialnego właściwej do udzielenia dotacji można odstąpić od terminu, o którym mowa w ust. 8. W takim przypadku dotacja może być wypłacona w terminie wcześniejszym niż termin, o którym mowa w ust. 8, ustalonym przez organ dotujący.

12. Dotacje, o których mowa w ust. 8, mogą być wykorzystane do dnia 30 listopada roku następującego po roku, w którym została wypłacona dotacja.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979, z późn. zm.⁴⁾) w art. 3:

1) ust. 3b otrzymuje brzmienie:

„3b. Podstawę przeprowadzania egzaminów w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, stanowią wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach.”;

2) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po zasięgnięciu opinii Związku Rzemiosła Polskiego, określi, w drodze rozporządzenia, warunki powoływania komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych, warunki dopuszczania do egzaminu i sposób jego przeprowadzania, wysokość wynagrodzenia członków komisji, warunki i tryb wydawania oraz wzory świadectw czeladniczych, dyplomów mistrzowskich, zaświadczeń o zdaniu egzaminu sprawdzającego, suplementów do świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich (Europass), a także sposobów wydawania duplikatów i dokonywania legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu z zagranicą oraz wysokość odpłatności za wykonywanie tych czynności.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 49, poz. 463, z 2005 r. Nr 64, poz. 565 oraz z 2007 r. Nr 42, poz. 273) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 ust. 3 pkt 1:

a) lit. k i l otrzymują brzmienie:

„k) pozytywnych i negatywnych wyników egzaminu maturalnego,

l) pozytywnych i negatywnych wyników egzaminów: potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i kwalifikacje w zawodzie,”,

b) dodaje się lit. r w brzmieniu:

„r) kwalifikacyjnych kursów zawodowych,

c) w ust. 5 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

---

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 137, poz. 1304 oraz z 2009 r. Nr 6, poz. 33.

„2) spełniającej obowiązek nauki w formach, o których mowa w art. 16 ust. 5a pkt 2 oraz ust. 5b i 5c ustawy o systemie oświaty;”

2) art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. 1. W przypadku szkół i placówek oświatowych połączonych w zespół oraz centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego prowadzona jest jedna baza danych oświatowych.

2. Baza danych oświatowych zespołu zawiera wyodrębnione zbiory danych, o których mowa w art. 3 ust. 2-4, dotyczące poszczególnych szkół i placówek oświatowych wchodzących w skład zespołu oraz centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz zbiorów danych wspólnych dla szkół i placówek wchodzących w skład tego zespołu lub centrum.

3. Przepisy dotyczące baz danych szkół i placówek oświatowych stosuje się odpowiednio do baz danych zespołów oraz centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego.”

Art. 4. W ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm⁵.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 27a otrzymuje brzmienie:

„27a) praktycznej nauce zawodu dorosłych – oznacza to formę przygotowania zawodowego dorosłych umożliwiającą uzyskanie świadectw potwierdzających kwalifikacje w zawodzie lub w przypadku osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie lub świadectwa czeladniczego.”;

2) w art. 53a w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) praktycznej nauki zawodu dorosłych umożliwiającej przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu czeladniczego;”;

3) art. 53c otrzymuje brzmienie:

„Art. 53c. 1. Program praktycznej nauki zawodu dorosłych uwzględnia w szczególności wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach lub standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminu czeladniczego.

2. Praktyczna nauka zawodu dorosłych kończy się egzaminami potwierdzającymi kwalifikacje w zawodzie, przeprowadzanymi przez okręgową komisję egzaminacyjną, zgodnie z przepisami w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych lub egzaminem czeladniczym przeprowadzanym przez

---

⁵ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 191, poz. 1366 i Nr 192, poz. 1378, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 171, poz. 1056, Nr 216, poz. 1367 i Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 69, poz. 595, Nr 91, poz. 742, Nr 97, poz. 800, Nr 115, poz. 964, Nr 125, poz. 1035, Nr 127, poz. 1052, Nr 161, poz. 127 i Nr 219, poz. 1706 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 81, poz. 531, Nr 238, poz. 1578, Nr 239, poz. 1593, Nr 254, poz. 1700 i Nr 257, poz. 1725.

komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych, zgodnie z przepisami w sprawie egzaminów na tytuły czeladnika i mistrza w zawodzie.

3. Uczestnik praktycznej nauki zawodu dorosłych, który zdał egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie lub egzamin czeladniczy z wynikiem pozytywnym, otrzymuje odpowiednio świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie lub dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe albo świadectwo czeladnicze zgodnie z przepisami, o których mowa w ust. 2”;

4) art. 53d otrzymuje brzmienie:

„Art. 53d. 1. Program przyuczenia do pracy dorosłych uwzględnia w szczególności standardy kwalifikacji zawodowych dostępne w bazach danych prowadzonych przez ministra właściwego do spraw pracy lub wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach.

2. Przyuczenie do pracy dorosłych kończy się egzaminem sprawdzającym przeprowadzanym przez komisję egzaminacyjną izby rzemieślniczej, instytucję szkoleniową wpisaną do rejestru prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy lub inną instytucję uprawnioną do przeprowadzania egzaminów wskazaną przez starostę.

3. Przyuczenie do pracy dorosłych może kończyć się egzaminami potwierdzającymi kwalifikacje w zawodzie, przeprowadzanymi przez okręgową komisję egzaminacyjną, jeżeli program przyuczenia do pracy uwzględnia wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach.

4. Uczestnik przyuczenia do pracy dorosłych, który zdał:

1) egzamin sprawdzający, o którym mowa w ust. 2 z wynikiem pozytywnym, otrzymuje zaświadczenie potwierdzające nabyte umiejętności lub

2) egzaminy, o których mowa w ust. 3, otrzymuje świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie.”;

5) art. 53h otrzymuje brzmienie:

„Art. 53h. 1. Uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych, który z własnej winy przerwał program tego przygotowania lub nie przystąpił do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego, jest obowiązany do zwrotu kosztów tego przygotowania poniesionych z Funduszu Pracy, z wyjątkiem sytuacji gdy powodem przerwania programu tego przygotowania lub nieprzystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego było podjęcie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

2. Uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych, który z własnej winy przerwał program tego przygotowania, nie przystąpił do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego, może być ponownie zarejestrowany w powiatowym urzędzie pracy, nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia przerwania programu lub nieprzystąpienia do egzaminu.”;

6) w art. 53l:

a) w ust. 1 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) koszty egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, egzaminów czeladniczych lub egzaminów sprawdzających są finansowane z Funduszu Pracy.”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W przypadku gdy uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych nie złożył z wynikiem pozytywnym egzaminu, koszty ponownego przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego nie mogą być sfinansowane ze środków Funduszu Pracy.”.

Art. 5. 1. Z dniem 1 września 2012 r. likwiduje się klasę pierwszą, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego trzyletniego liceum profilowanego dla młodzieży, dwuletniego uzupełniającego liceum ogólnokształcącego dla młodzieży oraz trzyletniego technikum uzupełniającego dla młodzieży, z zastrzeżeniem art. 8.

2. Z dniem 1 września 2012 r. likwiduje się klasę pierwszą, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej dla dorosłych, technikum dla dorosłych, liceum profilowanego dla dorosłych, uzupełniającego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, z zastrzeżeniem art. 8.

3. Z dniem 1 września 2013 r. likwiduje się klasę pierwszą, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego technikum uzupełniającego dla dorosłych, z zastrzeżeniem art. 8.

4. Na rok szkolny 2012/2013 nie prowadzi się rekrutacji kandydatów do klasy pierwszej szkół, o których mowa w ust. 1 i 2.

5. Na rok szkolny 2013/2014 nie prowadzi się rekrutacji kandydatów do klasy pierwszej szkół, o których mowa w ust. 3.

Art. 6. Organy prowadzące dotychczasowe:

- 1) licea profilowane dla dorosłych,
- 2) uzupełniające licea ogólnokształcące dla młodzieży,
- 3) uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych,
- 4) technika uzupełniające dla młodzieży,
- 5) technika uzupełniające dla dorosłych,
- 6) technika dla dorosłych,
- 7) zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych,

– w terminie do dnia 31 sierpnia 2015 r. mogą przekształcić je w licea ogólnokształcące dla dorosłych.

2. Z dniem 1 września 2012 r. organy prowadzące dotychczasowe zasadnicze szkoły zawodowe o okresie nauczania krótszym niż 3 lata przekształcą je w zasadnicze szkoły zawodowe, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

3. Uczniowie drugiej klasy dotychczasowej dwuletniej zasadniczej szkoły zawodowej kontynuują naukę na dotychczasowych zasadach.

Art. 7.1. W liceach ogólnokształcących dla dorosłych, utworzonych w wyniku przekształcenia szkół, o których mowa w art. 6 ust. 1, prowadzi się klasy dotychczasowych szkół aż do czasu likwidacji tych klas zgodnie z przepisami art. 5 ust. 1-3.

2. Do klas, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy dotychczasowe dotyczące odpowiednio:

- 1) liceów profilowanych dla dorosłych;
- 2) uzupełniających liceów ogólnokształcących dla młodzieży;
- 3) uzupełniających liceów ogólnokształcących dla dorosłych;
- 4) techników uzupełniających dla młodzieży;
- 5) techników uzupełniających dla dorosłych;
- 6) techników dla dorosłych;

7) zasadniczych szkół zawodowych dla dorosłych.

3. Uczniowie klas, o których mowa w ust. 1, otrzymują odpowiednio świadectwa i dyplomy ustalone odpowiednio dla szkół, o których mowa w ust. 2, opatrzone pieczęcią liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, w którym są prowadzone.

Art. 8. Uczniowie dotychczasowych szkół, o których mowa w art. 6 ust. 1, którzy nie ukończą klasy ulegającej likwidacji, mogą kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych.

2. Uczniowie, o których mowa w art. 6 ust. 3, którzy nie ukończą klasy drugiej, mogą kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Art. 9. Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej, technikum, technikum uzupełniającego i szkoły policealnej oraz osób, o których mowa w art. 10 ust. 2, przeprowadza się do roku szkolnego 2016/2017 włącznie, na podstawie standardów wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 10 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 10.1. Istniejące w dniu wejścia w życie ustawy państwowe komisje egzaminacyjne powołane przez kuratorów oświaty do przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych umożliwiających uzyskanie tytułów zawodowych przeprowadzają te egzaminy do dnia 31 grudnia 2012 r. na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 68c ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, dla osób, które rozpoczęły zdawanie tych egzaminów lub złożyły stosowny wniosek przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Od dnia 1 stycznia 2013 r. osoby, o których mowa w ust. 1, które do dnia 31 grudnia 2012 r. nie zakończyły zdawania egzaminów kwalifikacyjnych umożliwiających uzyskanie tytułów zawodowych, przystępują do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, o których mowa w art. 9.

Art. 11. Do dnia 31 grudnia 2014 r. wysokość kwoty dofinansowania kosztów kształcenia jednego młodocianego pracownika, o którym mowa w art. 70b ustawy wymienionej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, wynosi - w przypadku nauki zawodu - 4.587 zł przy okresie kształcenia wynoszącym 24 miesiące.

Art. 12. 1. Osoby, które w dniu wejścia w życie ustawy realizują obowiązek nauki przez uczęszczanie na zajęcia realizowane w formach pozaszkolnych w placówkach publicznych i niepublicznych posiadających akredytację, o której mowa w art. 68b ustawy wymienionej w art. 1, albo przez uczęszczanie na zajęcia realizowane w ramach działalności oświatowej prowadzonej przez osoby prawne lub fizyczne na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy wymienionej w art. 1, dla której osoby te uzyskały akredytację, o której mowa w art. 68b ustawy wymienionej w art. 1, mogą realizować obowiązek nauki w tych formach.

2. Dane o spełnianiu obowiązku nauki przez osoby, o których mowa w ust. 1, są przekazywane do zbioru danych, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w art. 3, na zasadach określonych w tej ustawie, do czasu zakończenia spełniania tego obowiązku w formach, o których mowa w ust. 1.

Art. 13. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 15a i art. 68a ust. 4 ustawy, o której mowa w art. 1, zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 16a ust. 6 i art. 68a ust. 5 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

4. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy, o której mowa w art. 2, zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy, o której mowa w art. 2, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 2012 r.

UZASADNIENIE

1. Aktualny stan prawny

1.1. Struktura szkolnictwa zawodowego

W systemie oświaty kształcenie zawodowe realizowane jest na IV etapie edukacyjnym, w szkołach ponadgimnazjalnych. Strukturę szkolnictwa ponadgimnazjalnego, w tym również zawodowego, określa art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Absolwent gimnazjum podlegający obowiązkowi nauki (do 18 roku życia), może kontynuować naukę w jednej z następujących szkół ponadgimnazjalnych:

- zasadniczej szkole zawodowej o okresie nauczania nie krótszym niż 2 lata i nie dłuższym niż 3 lata, której ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu,
- trzyletnim liceum ogólnokształcącym, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- trzyletnim liceum profilowanym kształcącym w profilach kształcenia ogólnozawodowego, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- czteroletnim technikum, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiającym uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- trzyletniej szkole specjalnej przysposabiającej do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, której ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Po ukończeniu gimnazjum dopuszcza się możliwość spełniania obowiązku nauki poprzez⁶:

- uczęszczanie na zajęcia realizowane w formach pozaszkolnych w placówkach publicznych i niepublicznych posiadających akredytację, o której mowa w art. 68b;

---

⁶ Art. 16 ust. 5a ustawy o systemie oświaty.

- uczęszczanie na zajęcia realizowane w ramach działalności oświatowej prowadzonej przez osoby prawne lub fizyczne na podstawie art. 83a ust. 2, dla której osoby te uzyskały akredytację, o której mowa w art. 68b;
- realizowanie, zgodnie z odrębnymi przepisami⁷, przygotowania zawodowego u pracodawcy.

Obowiązek nauki może być spełniany również przez uczęszczanie do szkoły⁸:

- za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej;
- przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce;
- wyższej, w przypadku ucznia, który ukończył szkołę ponadgimnazjalną przed ukończeniem 18 roku życia.

Absolwent zasadniczej szkoły zawodowej podlegający obowiązkowi nauki może kontynuować kształcenie w:

- dwuletnim uzupełniającym liceum ogólnokształcącym, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- trzyletnim technikum uzupełniającym, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.

Osoby posiadające wykształcenie średnie⁹ mogą kontynuować naukę w szkole policealnej o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, której ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu.

Wykaz zawodów nauczanych w systemie szkolnym zawiera klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego określana w drodze rozporządzenia, przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania na wniosek właściwych ministrów, z uwzględnieniem klasyfikacji zawodów i specjalności występujących w gospodarce narodowej¹⁰.

Z propozycją ustanawiania nowych zawodów szkolnictwa zawodowego mogą także występować stowarzyszenia zawodowe, samorządy gospodarcze oraz inne organizacje gospodarcze, do właściwych ministrów. Procedura ustanawiania nowego zawodu gwarantuje uwzględnienie potrzeb rynku pracy, ponieważ wniosek o wpisanie nowego zawodu do klasyfikacji musi być poparty uzasadnieniem wskazującym potrzeby kształcenia w tym zawodzie, zapotrzebowanie ze strony rynku pracy oraz opinię organizacji pracodawców reprezentatywnych w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych

⁷ Dział IX Kodeksu pracy i rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz. U. Nr 60, poz. 278, z późn. zm.).

⁸ Art. 16 ust. 5b i 5c ustawy o systemie oświaty.

⁹ W myśl art. 11a ust. 4 ustawy o systemie oświaty wykształcenie średnie posiada osoba, która ukończyła liceum profilowane, liceum ogólnokształcące, uzupełniające liceum ogólnokształcące, technikum lub technikum uzupełniające.

¹⁰ Art. 24 ustawy o systemie oświaty oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. Nr 124, poz. 860, ze zm.).

i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.).

Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego obejmuje zawody, typy szkół ponadgimnazjalnych, w których może odbywać się kształcenie, wskazuje ministrów, na których wnioski zawody zostały wprowadzone do klasyfikacji, a także okres kształcenia w zasadniczej szkole zawodowej lub w szkole policealnej. Zawody objęte klasyfikacją zostały ujęte w grupy wielkie, duże i średnie, zgodnie z klasyfikacją zawodów i specjalności występujących w gospodarce narodowej, określonej przez ministra właściwego do spraw pracy, w drodze rozporządzenia, na podstawie art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.)¹¹. Aktualnie klasyfikacja zawiera 213 zawodów.

Odrębnie dla każdego z zawodów ujętych w wymienionej klasyfikacji minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w uzgodnieniu z właściwymi ministrami, określa podstawę programową kształcenia w zawodzie, która zawiera obowiązkowe na danym etapie kształcenia zestawy celów i treści nauczania, w tym umiejętności, a także zadania wychowawcze szkoły, uwzględniane w programach nauczania oraz umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych¹².

Podstawa programowa kształcenia w zawodzie stanowi bazę do tworzenia dla danego zawodu programów nauczania o strukturze przedmiotowej lub modułowej. Dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe jest odpowiedzialny za uwzględnienie w szkolnym zestawie programów nauczania całości podstawy programowej kształcenia ogólnego ustalonej dla danego etapu edukacyjnego oraz całości podstawy programowej kształcenia w zawodzie. Do kompetencji dyrektora szkoły należy też ustalenie zawodów, w których kształci szkoła – w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę i po zasięgnięciu opinii odpowiednio wojewódzkiej lub powiatowej rady zatrudnienia¹³.

1.2. Potwierdzanie kwalifikacji zawodowych

Cechą charakterystyczną systemu kształcenia zawodowego jest rozłączność procesu nauczania oraz procedury weryfikowania wiedzy i umiejętności zawodowych zdobytych w trakcie nauki. Świadectwo ukończenia szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe potwierdza wyłącznie poziom uzyskanego wykształcenia, nie zaś kwalifikacje zawodowe. Absolwent takiej szkoły może przystąpić do egzaminu przeprowadzanego przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu którego otrzymuje dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe mogą przystępować absolwenci szkół prowadzących kształcenie zawodowe, tj.:

- zasadniczej szkoły zawodowej,
- technikum,

¹¹ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. Nr 82, poz. 537), a poprzednio, tj. przed dniem 1 lipca 2010 r., rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. Nr 265, poz. 2644, z późn. zm.).

¹² Art. 3 pkt 13a, art. 22 ust. 2 pkt 2 oraz art. 23 ustawy o systemie oświaty.

¹³ Art. 22a ust. 2b oraz art. 39 ust. 5 ustawy o systemie oświaty.

- technikum uzupełniającego,
- szkoły policealnej.

Egzamin jest przeprowadzany na podstawie standardów wymagań, określonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w drodze rozporządzenia¹⁴. Przeprowadzanie egzaminu należy do zadań okręgowych komisji egzaminacyjnych, które przygotowują propozycje pytań, zadań i testów oraz ich zestawów, w porozumieniu z Centralną Komisją Egzaminacyjną¹⁵.

Propozycje standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe opracowuje Centralna Komisja Egzaminacyjna, we współpracy w szczególności z ministrami właściwymi dla zawodów ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, szkołami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi, organizacjami pracodawców i samorządami zawodowymi. Standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, określa minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, z uwzględnieniem zasady, że wymagania powinny uwzględniać cele i zadania edukacyjne, zakres treści nauczania oraz umiejętności i osiągnięcia uczniów zawarte w podstawie programowej kształcenia w określonym zawodzie¹⁶.

Wszystkie typy szkół zawodowych mogą funkcjonować jako szkoły dla młodzieży lub dla dorosłych. Szkołą dla dorosłych w rozumieniu ustawy o systemie oświaty jest szkoła, w której stosuje się odrębną organizację kształcenia i do której przyjmowane są osoby od 18 roku życia, a także kończące 18 lat w roku kalendarzowym, w którym przyjmowane są do szkoły. Na podstawie upoważnienia zawartego w art. 15a ustawy o systemie oświaty¹⁷ minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, może określić przypadki, w których do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 lat, a w przypadku uczestników Ochotniczych Hufców Pracy oraz osób przebywających w zakładach karnych lub aresztach śledczych - 15 lat, biorąc pod uwagę opóźnienie w cyklu kształcenia lub umożliwienie osobom przebywającym w zakładach karnych lub aresztach śledczych spełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki.

Szkoły dla dorosłych wraz z placówkami kształcenia ustawicznego, placówkami kształcenia praktycznego oraz ośrodkami doksztalcania i doskonalenia zawodowego tworzą system kształcenia ustawicznego, który – w ramach systemu oświaty – umożliwia:

- uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny;
- uzupełnienie wykształcenia ogólnego poprzez ukończenie odpowiedniego typu szkoły dla dorosłych (do poziomu wykształcenia średniego);

---

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 3 lutego 2003 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (Dz. U. Nr 49, poz. 411, z późn. zm.).

¹⁵ Art. 9c ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o systemie oświaty.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 3 lutego 2003 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (Dz. U. Nr 49, poz. 411, z późn. zm.).

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 grudnia 2009 r. w sprawie przypadków, w których do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 albo 15 lat (Dz. U. z 2010 r. Nr 2, poz. 3).

- uzyskanie kwalifikacji zawodowych poprzez ukończenie szkoły dla dorosłych umożliwiającej uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, tj. zasadniczej szkoły zawodowej dla dorosłych, technikum dla dorosłych, technikum uzupełniającego dla dorosłych, szkoły policealnej dla dorosłych.

Pozaszkolne formy uzyskiwania i uzupełniania wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych prowadzą placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego. Warunki i tryb uzyskiwania i uzupełniania przez osoby dorosłe wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych określa rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 3 lutego 2006 r. w sprawie uzyskiwania i uzupełniania przez osoby dorosłe wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych (Dz. U. Nr 31, poz. 216), wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 68c ustawy o systemie oświaty. Kształcenie ustawiczne może być prowadzone jako stacjonarne, zaoczne lub na odległość.

W ramach systemu kształcenia ustawicznego osoby dorosłe mogą także uzyskać tytuł zawodowy odpowiadający nazwie zawodu występującego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, przewidzianego do kształcenia w zasadniczej szkole zawodowej, lub tytuł zawodowy mistrza w tym zawodzie. Jednakże egzaminy kwalifikacyjne na tytuł zawodowy lub na tytuł zawodowy mistrza w zawodzie przeprowadzane są poza systemem egzaminów zewnętrznych przewidzianych w systemie szkolnym, organizowanych i przeprowadzanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

Egzaminy kwalifikacyjne na tytuł zawodowy lub na tytuł zawodowy mistrza przeprowadzają komisje egzaminacyjne powołane przez kuratora oświaty przy:

- szkole publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, prowadzących kształcenie zawodowe;
- placówce kształcenia ustawicznego;
- placówce kształcenia praktycznego.

Osobie, która zdała egzamin kwalifikacyjny na tytuł zawodowy, komisja egzaminacyjna wydaje świadectwo uzyskania tytułu zawodowego, zaś osobie, która zdała egzamin kwalifikacyjny na tytuł mistrza, komisja egzaminacyjna wydaje dyplom uzyskania tytułu mistrza. Należy zauważyć, iż w myśl art. 3 ustawy z dnia 22 marca 1989r. o rzemiośle (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979, z późn. zm.) dyplom mistrza w zawodzie odpowiadającym określonymu rodzajowi rzemiosła może także uzyskać osoba, która złożyła stosowny egzamin przed komisją egzaminacyjną izby rzemieślniczej – dyplom wydaje izba rzemieślnicza.

W obowiązującym stanie prawnym osoby, które ukończyły pozaszkolne formy kształcenia, jak również osoby nabywające kwalifikacje zawodowe w systemie nieformalnym, nie mają możliwości potwierdzenia i certyfikacji nabytych kwalifikacji zawodowych w systemie egzaminów organizowanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

2. Potrzeba i cel uchwalenia projektowanych zmian

Analiza stanu prawnego i faktycznego w obszarze edukacji zawodowej prowadzi do wniosku, że obecne rozwiązania systemowe powodują wiele ograniczeń utrudniających osiągnięcie satysfakcjonującej skuteczności i efektywności kształcenia zawodowego i ustawicznego z punktu widzenia potrzeb krajowego i regionalnych rynków pracy oraz oczekiwań pracodawców. W równym stopniu dotyczy to edukacji zawodowej młodzieży na poziomie ponadgimnazjalnym, jak i systemu kształcenia ustawicznego osób dorosłych.

Bez zmiany rozstrzygnięć prawnych nie jest możliwe wytworzenie systemowych powiązań między kształceniem, szkoleniem i pracą, gwarantujących obywatelom szanse dostosowywania swoich kwalifikacji przez całe życie zawodowe do zmieniających się potrzeb rynku pracy, ani też włączenie pracodawców w proces kształcenia zawodowego, co jest warunkiem koniecznym podniesienia jego poziomu.

W *Informacji Rządu na temat aktualnej sytuacji i działań podejmowanych w polskiej oświacie „Edukacja skuteczna, przyjazna i nowoczesna”*, przedstawionej Sejmowi przez Prezesa Rady Ministrów 16 września 2008 r., poprawę jakości kształcenia zawodowego wskazano jako jeden z głównych celów zmian w oświacie. Zmiany organizacyjno-programowe, mające na celu poprawę efektywności kształcenia zawodowego i ustawicznego, przyjęto jako jeden z priorytetów rozwojowych w obszarze edukacji w zaprezentowanym 29 stycznia 2010 r. rządowym projekcie *Plan rozwoju i konsolidacji finansów 2010-2011*. Podniesienie poziomu jakości kształcenia zdefiniowano jako jeden z celów realizacji zadań państwa w obszarze edukacji, wychowania i opieki w przyjętym przez Radę Ministrów 3 sierpnia 2010 r. *Wieloletnim Planie Finansowym Państwa 2010-2013*, przy czym jednym z mierników realizacji tego celu jest wzrost liczby absolwentów poszczególnych typów szkół ponadgimnazjalnych, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w stosunku do liczby absolwentów tych szkół, którzy przystąpili do egzaminu.

Celem projektowanych zmian jest zwiększenie skuteczności i efektywności systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego w kontekście oczekiwań rynku pracy poprzez:

- 1) systemowe powiązanie szkolnictwa zawodowego z rynkiem pracy, w tym:
  - a) wdrożenie mechanizmu skłaniającego szkoły do dostosowywania oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego rynku pracy i oczekiwań pracodawców;
  - b) uelastycznienie struktury kształcenia zawodowego i systemu potwierdzania kwalifikacji;
- 2) zwiększenie dostępności i efektywności kształcenia zawodowego i zewnętrzne potwierdzanie jego efektów, w tym włączenie szkół zawodowych w system kształcenia ustawicznego poprzez zawodowe kursy kwalifikacyjne.

2.1. Sposób osiągnięcia założonego celu

Uzyskanie większej skuteczności i efektywności systemu kształcenia zawodowego oraz zharmonizowanie go z rynkiem pracy, będzie możliwe poprzez wdrożenie następujących rozwiązań:

- 1) zmodyfikowanie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego z uwzględnieniem podziału zawodów na kwalifikacje oddzielnie potwierdzane w procesie kształcenia;
- 2) wdrożenie zmodernizowanej podstawy programowej kształcenia w zawodach;
- 3) dostosowanie struktury szkolnictwa do nowego modelu kształcenia zawodowego i ustawicznego, w tym:
  - ujednoczenie cyklu edukacyjnego w zasadniczej szkole zawodowej na rzecz kształcenia trzyletniego;
  - konsolidacja edukacji zawodowej i ustawicznej w centrach kształcenia zawodowego i ustawicznego;
  - umożliwienie osobom dorosłym nabywania kwalifikacji zawodowych w formach kursowych;
- 4) ujednoczenie systemu egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe i otwarcie go na efekty uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego;
- 5) włączenie szkół prowadzących kształcenie zawodowe w system kształcenia ustawicznego.

3. Charakterystyka rozwiązań szczegółowych

3.1. Modyfikacja klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego

Klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego określa minister właściwy do spraw oświaty i wychowania na podstawie upoważnienia zawartego w art. 24 ustawy o systemie oświaty. Stanowi ona wykaz zawodów nauczanych w szkołach funkcjonujących w systemie oświaty, usystematyzowany zgodnie z klasyfikacją zawodów i specjalności występujących w gospodarce narodowej, określaną przez ministra właściwego do spraw pracy na podstawie art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.). Zgodność obu klasyfikacji stanowi elementarny warunek powiązania szkolnictwa zawodowego z potrzebami rynku pracy.

Obowiązująca obecnie klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego, określona w załączniku do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 26 czerwca 2007 r., obejmuje zawody, typy szkół ponadgimnazjalnych, w których może odbywać się kształcenie, oraz wskazuje ministrów, na których wnioski zawody zostały wprowadzone do klasyfikacji, a także okres kształcenia w szkole zawodowej danego typu. Punktem wyjścia do jej modyfikacji jest wyodrębnienie w ramach zawodów poszczególnych kwalifikacji, z których każda obejmuje określony zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych, wskazanych w podstawie programowej kształcenia w danym zawodzie. Każda z kwalifikacji będzie oddzielnie potwierdzana w procesie kształcenia w systemie egzaminów zewnętrznych.

Zmodyfikowana klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego wskazywać będzie:

- zawody i wyodrębnione w nich kwalifikacje,
- zawody, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji,
- typy szkół ponadgimnazjalnych, w których może odbywać się kształcenie w danym zawodzie,
- zawody i kwalifikacje, w których kształcenie może być prowadzone na kwalifikacyjnych kursach zawodowych,
- ministrów właściwych dla poszczególnych zawodów,

- obszary kształcenia, do których są przypisane zawody, a także kwalifikacje w zawodzie, których kształcenie może być prowadzone na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Podział zawodów na kwalifikacje ma kluczowe znaczenie dla podniesienia jakości kształcenia w szkolnictwie zawodowym oraz zbliżenie go do rynku pracy, ponieważ stwarza podstawy do uelastycznienia procesu kształcenia zawodowego i dostosowania go do indywidualnych potrzeb i możliwości uczących się, a także ułatwi reagowanie szkolnictwa zawodowego na zmieniające się potrzeby rynku pracy. W wypadku pojawienia się na rynku pracy popytu na określoną kwalifikację, możliwe bowiem będzie szybkie zorganizowanie kształcenia w odpowiednim zakresie na kwalifikacyjnym kursie zawodowym, trwającym znacznie krócej niż cykl nauczania w szkole. Na gruncie obecnie obowiązującej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wykształcenie odpowiedniego specjalisty wymaga ukończenia pełnego cyklu kształcenia w danym zawodzie odpowiednio w zasadniczej szkole zawodowej (2 lub 3 lata kształcenia), w technikum (4 lata kształcenia), w technikum uzupełniającym (3 lata kształcenia) lub w szkole policealnej (1-2,5 roku kształcenia). W konsekwencji, wobec dynamicznych zmian w gospodarce, podaż kwalifikacji zawodowych całkowicie rozmija się z popytem na rynku pracy.

Umożliwienie odrębnego potwierdzania każdej z kwalifikacji wyszczególnionych w danym zawodzie w trakcie nauki w szkole ułatwi uczniom (słuchaczom) osiąganie efektów określonych w podstawie programowej kształcenia w danym zawodzie. Tym samym przyczyni się do podniesienia skuteczności kształcenia oraz poprawy zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie. Stwarza to także większe, aniżeli dotychczas, możliwości dla uczniów niepełnosprawnych, dla których uzyskanie potwierdzenia kwalifikacji zawodowych w obecnym systemie egzaminacyjnym jest często zbyt trudne.

Nowa konstrukcja klasyfikacji zawodów szkolnych ma istotne znaczenie także dla rozwoju ustawicznej edukacji zawodowej osób dorosłych, zainteresowanych uzyskaniem dodatkowych kwalifikacji w celu szybkiego przekwalifikowania lub zwiększenia swych szans na rynku pracy.

Projektowane rozwiązanie zakłada, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego i wyodrębnionych w nich kwalifikacji, z uwzględnieniem klasyfikacji zawodów i specjalności występujących w gospodarce narodowej. Wprowadzenie nowego zawodu do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego może nastąpić z inicjatywy:

- ministra właściwego dla danego zawodu,
- organizacji pracodawców reprezentatywnej w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.).

Wniosek zainteresowanego ministra lub organizacji pracodawców powinien zawierać:

- 1) opis zawodu oraz wyodrębnionych w nim kwalifikacji wraz ze zbiorem umiejętności zawodowych dla każdej kwalifikacji;
- 2) uzasadnienie potrzeby kształcenia w tym zawodzie;

- 3) nazwę i miejsce zawodu w określonej grupie klasyfikacji zawodów i specjalności;
- 4) informację o potrzebach rynku pracy w zakresie danego zawodu;
- 5) w przypadku wniosku właściwego ministra – także opinię organizacji pracodawców.

W celu zagwarantowania spójności klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego ze strategią rozwoju gospodarczego kraju, jeżeli z wnioskiem o wpisanie do klasyfikacji nowego zawodu wystąpi organizacja pracodawców, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania obowiązany będzie zasięgnąć opinii ministra właściwego dla danego zawodu.

Proponuje się utrzymać dotychczasowe rozwiązania dotyczące uprawnień stowarzyszeń zawodowych, samorządów gospodarczych oraz innych organizacji gospodarczych w zakresie inicjowania kształcenia w nowych zawodach, a także uprawnień ministrów w zakresie wspomaganie szkół i placówek kształcących w zawodach pozostających w ich właściwości. Stowarzyszenia zawodowe, samorzady gospodarcze oraz inne organizacje gospodarcze będą mogły – tak jak dotychczas – występować w sprawach dotyczących nowych zawodów szkolnictwa zawodowego wyłącznie do właściwych ministrów, nie będą natomiast uprawnione do wnioskowania o wprowadzenie nowych zawodów do klasyfikacji bezpośrednio do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Właściwi ministrowie będą mogli – tak jak dotychczas – wspomagać materialnie i organizacyjnie szkoły i placówki kształcące w danym zawodzie w zakresie zajęć praktycznych i stosowania nowoczesnych technik i technologii w procesie kształcenia zawodowego w odniesieniu do potrzeb rynku pracy.

3.2. Wdrożenie zmodernizowanej podstawy programowej kształcenia w zawodach

Podział zawodów na kwalifikacje stanowi punkt wyjścia do wdrożenia nowego systemu kształcenia zawodowego w oparciu o zmodernizowaną podstawę programową kształcenia w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

Podstawa programowa kształcenia w zawodach stanowić będzie obowiązkowe zestawy celów kształcenia, treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, niezbędnych dla zawodów lub kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, uwzględniane w programach nauczania i umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych oraz warunki realizacji kształcenia w zawodach, w tym wymagane wyposażenie w pomoce dydaktyczne i sprzęt oraz minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego (art. 3 pkt 16 ustawy w projektowanym brzmieniu).

Przewiduje się, że nowa podstawa programowa kształcenia w zawodach zostanie wydana jako jeden akt prawny i będzie obowiązywała od roku szkolnego 2012/2013, równocześnie z rozpoczęciem wdrażania w szkołach ponadgimnazjalnych nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego, w myśl której kształcenie ogólne w gimnazjum oraz w szkole ponadgimnazjalnej stanowi spójną całość.

Opracowane w szkole, w oparciu o nową podstawę programową, programy nauczania dla zawodów mogą przybierać, tak jak dotychczas, układ treści o strukturze:

- a) przedmiotowej, zachowującej podział na kształcenie teoretyczne i praktyczne, w której wyodrębnione są:
  - teoretyczne przedmioty zawodowe odpowiadające określonym dziedzinom wiedzy,
  - przedmioty, w ramach których realizowana jest praktyczna nauka zawodu;
- b) modułowej, w której wyodrębnione są:
  - moduły i jednostki modułowe integrujące teorię i praktykę z różnych dziedzin wiedzy i działów techniki.

Szczegółowy opis i skategoryzowanie treści kształcenia w ramach poszczególnych kwalifikacji w zawodach sprzyjać będzie zintegrowaniu przygotowania zawodowego z kształceniem ogólnym i skorelowaniu treści programowych przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących, a także ułatwi reagowanie szkolnictwa zawodowego na zmieniające się potrzeby rynku pracy.

Określenie efektów kształcenia dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie (lub dla zawodu, jeśli nie wyodrębniono w nim kwalifikacji) umożliwi lepsze dopasowanie (pod względem wiedzy, umiejętności i kompetencji) między potrzebami rynku pracy a kształceniem zawodowym realizowanym w systemie szkolnym lub w formach pozaszkolnych. Ułatwi to również uznawanie kwalifikacji w różnych krajach oraz w różnych systemach edukacyjnych, co jest istotne z punktu widzenia likwidacji barier dla swobodnego przepływu pracowników oraz osób uczących się.

Przejrzysty opis kwalifikacji w zawodach sprzyjać będzie dokonywaniu wyboru najbardziej optymalnych form i kierunków kształcenia zawodowego z punktu widzenia potrzeb, zainteresowań i predyspozycji osób zainteresowanych podjęciem kształcenia, a także wypracowaniu mechanizmów współpracy między organizatorami pozaszkolnych form kształcenia a pracodawcami, zarówno w przygotowaniu, jak i realizacji odpowiedniej oferty kursowej dla pracowników.

Dla zapewnienia wysokiego poziomu kształcenia zawodowego i zharmonizowania go z rynkiem pracy niezbędne jest stworzenie warunków do nabywania przez uczniów praktycznych umiejętności w trakcie kształcenia szkolnego w kontakcie z nowoczesną technologią. Kluczowe znaczenie w tym względzie ma określenie w podstawie programowej warunków realizacji kształcenia w zawodzie, dzięki czemu uruchomiony zostanie mechanizm skłaniający szkoły do nawiązywania w tym zakresie współpracy z lokalnymi pracodawcami i przedsiębiorcami. Podjęcie decyzji o prowadzeniu przez szkołę kształcenia w danym zawodzie uzależnione bowiem będzie od możliwości realizacji kształcenia w zawodzie w warunkach określonych w podstawie. Ponadto, dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, przy ustalaniu – w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę – zawodów, w których kształci szkoła, obowiązany będzie uwzględnić opinię wojewódzkiej rady zatrudnienia w zakresie potrzeb rynku pracy i strategii rozwoju województwa.

Odpowiednio do nowej konstrukcji klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, nowa podstawa programowa kształcenia w zawodach opisywać będzie efekty

kształcenia dla kwalifikacji wyodrębnionych w poszczególnych zawodach. Tym samym podstawa programowa kształcenia w zawodach określi równocześnie standard wymagań egzaminacyjnych dla poszczególnych kwalifikacji wyodrębnionych w ramach zawodu.

Proponuje się zatem uchylenie przepisów art. 22 ust. 2 pkt 10 ustawy o systemie oświaty, który upoważnia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia, w drodze rozporządzenia, standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Upoważnienie dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia, w drodze rozporządzenia, podstawy programowej kształcenia w zawodach zawiera dodany pkt 2a w art. 22 ust. 2 ustawy o systemie oświaty.

3.3. Dostosowanie struktury szkolnictwa do nowego modelu kształcenia zawodowego i ustawicznego

W nowym modelu kształcenia zawodowego i ustawicznego kształcenie zawodowe będzie realizowane na poziomie ponadgimnazjalnym w dwóch typach szkół dla młodzieży, tj. w 3-letniej zasadniczej szkole zawodowej oraz w 4-letnim technikum, a ponadto w szkole policealnej dla osób legitymujących się wykształceniem średnim.

Osoby dorosłe będą miały możliwość uzyskania lub uzupełnienia kwalifikacji zawodowych (na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej lub technikum) tylko w formach kursowych, na kwalifikacyjnych kursach zawodowych. W drodze kształcenia formalnego (szkolnego) osoby dorosłe będą mogły natomiast uzyskać wyższy poziom wykształcenia ogólnego.

Stosownie do projektowanych zmian nowa struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego obejmować będzie:

- trzyletnią zasadniczą szkołę zawodową, której ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także dalsze kształcenie w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych oraz uzyskiwanie dodatkowych kwalifikacji zawodowych na kwalifikacyjnych kursach zawodowych,
- czteroletnie technikum, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- trzyletnie liceum ogólnokształcące, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, umożliwiającą uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie,
- trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z przyczyn wydania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego jest upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym lub znacznym, której

ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Po ukończeniu gimnazjum obowiązek nauki można będzie spełniać, co do zasady, poprzez uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadgimnazjalnej lub realizowanie, zgodnie z odrębnymi przepisami, przygotowania zawodowego u pracodawcy (projektowany art. 16 ust. 5a). Ponadto, w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 16 ust. 6c określone zostaną przypadki, w jakich osoba, która ukończyła gimnazjum, może spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie na kwalifikacyjny kurs zawodowy. Rezygnuje się natomiast z dopuszczalności spełniania obowiązku nauki w takich formach pozaszkolnych, które nie umożliwiają przystąpienia do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie.

W systemie szkolnym funkcjonować będą cztery typy szkół dla dorosłych: szkoła podstawowa dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcące dla dorosłych i szkoła policealna dla dorosłych. Tak jak dotychczas, w szkołach tych będzie stosowana odrębna organizacja kształcenia i będą do nich przyjmowane osoby mające 18 lat lub kończące 18 lat w roku kalendarzowym, w którym są przyjmowane do szkoły. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w jakich do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 lat, a w przypadku uczestników Ochotniczych Hufców Pracy oraz osób przebywających w zakładach karnych lub aresztach śledczych – 15 lat.

Projektowane zmiany strukturalne w ustroju szkolnym wynikają z analizy preferencji i aspiracji edukacyjnych absolwentów gimnazjów i absolwentów zasadniczych szkół zawodowych oraz osób dorosłych zainteresowanych uzupełnianiem wiedzy i kwalifikacji w systemie kształcenia ustawicznego, a także potrzeb pracodawców i rynku pracy.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost zainteresowania szkołami umożliwiającymi uzyskanie wykształcenia średniego (liceum ogólnokształcące i technikum), bowiem posiadanie takiego poziomu wykształcenia istotnie zwiększa szanse na rynku pracy. Przemiany rynku pracy po akcesji Polski do Unii Europejskiej, jak również nasilenie powiązań globalnych skutkują wzrostem zapotrzebowania na kształcenie w szkołach przygotowujących do uzyskania certyfikatów potwierdzających posiadanie określonych kwalifikacji ogólnych (świadectwo dojrzałości) lub zawodowych (dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe). W tej sytuacji nie ma racji bytu dalsze utrzymywanie w strukturze szkolnictwa ponadgimnazjalnego liceum profilowanego, które nie uczy zawodu, zaś warunki przygotowania do egzaminu maturalnego oferuje słabsze jakościowo, aniżeli liceum ogólnokształcące, co z kolei przekłada się na wyniki egzaminów maturalnych.

Niewielkie zainteresowanie oraz niska jakość i skuteczność kształcenia, towarzyszą też funkcjonowaniu szkół uzupełniających dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, tj. uzupełniającego liceum ogólnokształcącego oraz technikum uzupełniającego. W systemie kształcenia ustawicznego dorosłych przede wszystkim zwraca uwagę fakt, iż stosunkowo duża populacja osób dorosłych podejmuje naukę w szkole (choć w ostatnich latach zaznaczyła się wyraźna tendencja spadkowa w

tym względzie), a równocześnie znaczny odsetek słuchaczy rezygnuje z nauki przed ukończeniem szkoły. Przeważającą większość stanowią słuchacze liceów ogólnokształcących, spada zaś liczba osób zainteresowanych nauką w szkołach zawodowych.

Zaproponowany model kształcenia ustawicznego przewidujący możliwość zdobywania kwalifikacji zawodowych w formach kursowych jest adekwatny do potrzeb i możliwości osób dorosłych, co przyczyni się do zwiększenia mobilności zawodowej Polaków, także stanowić będzie zachętę do udziału w edukacji ustawicznej.

Ujednoczenie cyklu kształcenia w zasadniczej szkole zawodowej

W obowiązującym stanie prawnym długość cyklu kształcenia w zasadniczej szkole zawodowej zdeterminowana jest długością okresu nauczania ustalonego dla danego zawodu w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. Zawody, dla których przewidziano okres kształcenia trwający dwa lata, nauczane są w dwuletnich zasadniczych szkołach zawodowych, zaś zawody o trzyletnim okresie kształcenia – w trzyletnich zasadniczych szkołach zawodowych.

Wymiar godzin kształcenia zawodowego dla zawodów o okresie nauczania dłuższym niż dwuletni jest przy tym odpowiednio (proporcjonalnie) większy, natomiast dla przedmiotów ogólnokształcących zachowuje się taki sam wymiar godzin zajęć zarówno w dwu-, jak i w trzyletniej zasadniczej szkole zawodowej. W konsekwencji, kształcenie ogólne w przypadku trzyletniej zasadniczej szkoły zawodowej realizowane jest, co do zasady, w ciągu 2 lat, w pierwszej i drugiej klasie. Wyjątek stanowią zajęcia edukacyjne wychowanie fizyczne oraz religia/etyka, które realizuje się w każdej klasie (a więc także w trzeciej), zgodnie z odrębnymi przepisami.

Reforma programowa, której wdrażanie w szkołach ponadgimnazjalnych rozpocznie się od roku szkolnego 2012/2013, kładzie nacisk na wzmocnienie kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Dla zasadniczych szkół zawodowych przewidziano taki sam katalog przedmiotów ogólnokształcących, jak dla szkół ponadgimnazjalnych umożliwiających uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego (technikum, liceum ogólnokształcące). Tym samym, edukacja w zasadniczej szkole zawodowej – tak samo, jak w technikum i liceum ogólnokształcącym – zamykać będzie rozpoczęty w gimnazjum cykl kształcenia ogólnego, który zapewni wszystkim uczniom solidne podstawy wykształcenia ogólnego.

Wdrożenie wskazanych powyżej zmian programowych w zasadniczej szkole zawodowej wymaga zapewnienia odpowiedniego czasu na realizację kształcenia ogólnego. W przypadku zachowania 2-letniego cyklu kształcenia w zasadniczej szkole zawodowej, musiałoby to prowadzić do drastycznego ograniczenia czasu realizacji kształcenia zawodowego, w tym przede wszystkim kształcenia praktycznego. Zagrożenie takie nie istnieje w sytuacji, gdy zasadnicza szkoła zawodowa obejmuje trzy lata nauki.

Potrzeba ustalenia okresu nauczania w zasadniczej szkole zawodowej na poziomie 3 lat wynika także z obniżenia wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego do 6 roku życia. Organizacja systemu szkolnego powinna bowiem gwarantować możliwość

kształcenia w szkołach publicznych wszystkim osobom podlegającym obowiązkowi nauki, tj. od 6 do 18 roku życia. W obecnym trzystopniowym systemie szkolnictwa powszechnego z sześcioletnią szkołą podstawową (I stopień) i trzyletnim gimnazjum (II stopień) cykl kształcenia w szkole ponadgimnazjalnej (III stopień) musi zatem trwać co najmniej 3 lata.

Wygaszenie liceów profilowanych, szkół uzupełniających dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej oraz zasadniczej szkoły zawodowej dla dorosłych i technikum dla dorosłych

Poczynając od roku szkolnego 2012/2013 proponuje się stopniowe wygaszenie funkcjonujących liceów profilowanych, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających, poprzez odstąpienie od rekrutacji do klasy pierwszej, z równoczesnym zagwarantowaniem możliwości ukończenia szkoły uczniom (słuchaczom) klas drugich i trzecich. Wygaszanie technikum uzupełniającego dla dorosłych rozpocznie się od roku szkolnego 2013/2014, aby absolwentom zasadniczych szkół zawodowych zagwarantować możliwość podwyższania kwalifikacji zawodowych także w sytuacji wystąpienia koniecznych dostosowań w przygotowaniu oferty kształcenia zawodowego na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

W terminie od 1 dnia września 2012 r. do 31 sierpnia 2015 r. organy prowadzące dotychczasowe licea profilowane dla dorosłych, uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych, uzupełniające licea ogólnokształcące dla młodzieży, technika uzupełniające dla młodzieży, technika uzupełniające dla dorosłych, technika dla dorosłych i zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych będą mogły przekształcić je w licea ogólnokształcące dla dorosłych. W nowo utworzonych szkołach będą prowadzone klasy dotychczasowych szkół – aż do czasu ukończenia cyklu kształcenia. Dzięki temu uczniowie dotychczasowych szkół będą mieli zagwarantowaną możliwość ich ukończenia.

Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych będą mogli kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych (z możliwością przyjmowania od razu do klasy drugiej tego liceum). Zagwarantowana będzie także możliwość uzupełniania przez nich kwalifikacji zawodowych do poziomu technika na kwalifikacyjnych kursach zawodowych oraz uzyskania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu przeprowadzanego przez okręgową komisję egzaminacyjną.

Utworzenie centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego

Obecny system kształcenia cechuje ugruntowane rozdzielanie edukacji ustawicznej osób dorosłych od edukacji zawodowej w szkołach ponadgimnazjalnych dla młodzieży oraz rozproszenie bazy (infrastruktury) kształcenia zawodowego. Centra kształcenia ustawicznego, w skład których wchodzić mogą szkoły dla dorosłych, funkcjonują jako jednostki samodzielne albo w zespołach z centrami kształcenia praktycznego lub ośrodkami doksztalcania i doskonalenia zawodowego. Zasadnicze szkoły zawodowe i technika dla młodzieży często funkcjonują w ramach zespołów z liceum ogólnokształcącym. Wobec powyższych okoliczności powstaje wątpliwość co do stopnia wykorzystania istniejącej obudowy techno-dydaktycznej kształcenia zawodowego, potencjału kadry nauczającej przedmiotów zawodowych, a także doświadczenia placówek kształcenia ustawicznego we współpracy z podmiotami działającymi na rynku pracy.

Nowy model kształcenia zawodowego i ustawicznego umożliwi wytworzenie realnych powiązań pomiędzy kształceniem zawodowym w szkolnictwie ponadgimnazjalnym i kształceniem ustawicznym osób dorosłych. Uwolnienie części potencjału technodydaktycznego i kadrowego centrum kształcenia ustawicznego wskutek likwidacji dotychczasowych szkół zawodowych dla dorosłych sprzyjać bowiem będzie nawiązaniu współpracy ze szkołami zawodowymi dla młodzieży prowadzącymi kwalifikacyjne kursy zawodowe dla osób dorosłych.

Systemowemu powiązaniu szkolnictwa zawodowego z kształceniem ustawicznym i z rynkiem pracy sprzyja konsolidacja edukacji zawodowej i ustawicznej w centrach kształcenia zawodowego i ustawicznego, tworzonych poprzez łączenie szkół prowadzących kształcenie zawodowe i placówek kształcenia ustawicznego, placówek kształcenia praktycznego lub ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego oraz szkół dla dorosłych.

W myśl projektowanych rozwiązań organy prowadzące będą mogły tworzyć centra kształcenia zawodowego i ustawicznego, przy czym w skład centrum powinna wchodzić co najmniej jedna szkoła prowadząca kształcenie zawodowe (projektowany przepis art. 62a). Centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego powinno prowadzić kwalifikacyjne kursy zawodowe oraz podejmować działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej.

W skład centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego będą mogły wchodzić:

- szkoły zawodowe dla młodzieży (technikum i/lub zasadnicza szkoła zawodowa) i/lub szkoły policealne prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe w zawodach, w których kształcą,
- szkoły dla dorosłych (szkoła podstawowa i/lub gimnazjum i/lub liceum ogólnokształcące),
- centrum kształcenia ustawicznego oferujące kształcenie w formach pozaszkolnych we współpracy z urzędami pracy w zakresie szkolenia osób zarejestrowanych w tych urzędach i pracodawcami w zakresie kształcenia ustawicznego pracowników,
- centrum kształcenia praktycznego prowadzące zajęcia praktyczne dla uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe oraz zajęcia uzupełniające z zakresu praktycznej nauki zawodu dla młodocianych pracowników,
- ośrodek dokształcania i doskonalenia zawodowego prowadzący dokształcanie teoretyczne młodocianych pracowników.

Konsolidacja zasobów edukacyjnych oraz silniejsze powiązanie szkolnictwa zawodowego z otoczeniem społeczno-gospodarczym poprzez współpracę w ramach centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego z urzędami pracy i pracodawcami gwarantuje realizację głównego celu modernizacji kształcenia zawodowego i ustawicznego, jakim jest podniesienie poziomu przygotowania absolwentów szkół i placówek do funkcjonowania na rynku pracy.

Łączenie młodzieżowych techników i szkół zasadniczych, a także szkół policealnych z kształceniem dorosłych zapewnia optymalne wykorzystanie kadr i bazy technodydaktycznej kształcenia zawodowego. Nowoczesne centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego oferuje możliwość szybkiego

i efektywnego przygotowania zarówno do egzaminu maturalnego, jak i zdobycia kwalifikacji zawodowych, może stać się atrakcyjną instytucją edukacyjną dającą możliwość uzyskania poszukiwanego na rynku wykształcenia.

3.4. Uelastycznienie systemu potwierdzania kwalifikacji zawodowych i otwarcie go na efekty kształcenia w formach pozaszkolnych

Okręgowe komisje egzaminacyjne będą przeprowadzały egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie umożliwiające uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe lub – w przypadku egzaminu przeprowadzonego w zakresie jednej kwalifikacji – świadectwa potwierdzającego kwalifikację w zawodzie.

Uczniowie (słuchacze) szkół prowadzących kształcenie zawodowe w trakcie nauki w szkole będą mogli uzyskiwać świadectwa potwierdzające poszczególne kwalifikacje w zawodzie, po zdaniu egzaminów przeprowadzanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne. Po ukończeniu szkoły i zdobyciu świadectw potwierdzających wszystkie kwalifikacje w zawodzie będą mogli otrzymać dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe wraz z suplementem opisującym nabytą wiedzę, umiejętności i kompetencje, wydawany przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe będzie mogła otrzymać osoba, która posiada poziom wykształcenia wymagany dla danego zawodu (zasadnicze zawodowe lub średnie) oraz zda egzaminy z zakresu wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie – niezależnie od tego, w jakiej formie nabyła wiedzę i umiejętności zawodowe (nauka w szkole, ukończenie kwalifikacyjnego kursu zawodowego, staż pracy w danym zawodzie lub zawodzie zbliżonym).

Proponuje się także odstąpienie od egzaminów kwalifikacyjnych na tytuł zawodowy odpowiadający nazwie zawodu występującego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego oraz na tytuł zawodowy mistrza w tym zawodzie, przeprowadzanych obecnie przez komisje egzaminacyjne powoływane przez kuratora oświaty. Działanie takie ma na celu uporządkowanie obszaru rozpoznawania i potwierdzania kwalifikacji zawodowych oraz ujednoczenie zaświadczeń i dyplomów państwowych określających uzyskane kwalifikacje, odpowiednio do założeń Europejskich Ram Kwalifikacji oraz budowanego systemu Krajowych Ram Kwalifikacji.

Osoby dorosłe spełniające wymogi warunkujące obecnie przystąpienie do egzaminu na tytuł zawodowy odpowiadający nazwie zawodu występującego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, tj. posiadające wymagane doświadczenie zawodowe w tym zawodzie, będą mogły uzyskać dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu przeprowadzanego przez okręgowe komisje egzaminacyjne. Osoby dorosłe będą mogły również, jak dotychczas, przystąpić do egzaminów na tytuły czeladnika lub mistrza w zawodach występujących w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego oraz w klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy, przed komisjami egzaminacyjnymi izb rzemieślniczych.

Istniejące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy państwowe komisje egzaminacyjne powołane przez kuratorów oświaty do przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych umożliwiających uzyskanie tytułów zawodowych przeprowadzają te egzaminy do 31 grudnia 2012 r. na zasadach określonych w przepisach wydanych

przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania na podstawie art. 68c w brzmieniu dotychczasowym dla osób, które rozpoczęły zdawanie tych egzaminów lub złożyły wniosek o dopuszczenie do egzaminu przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

3.5. Włączenie szkół prowadzących kształcenie zawodowe w system kształcenia ustawicznego

Katalog pozaszkolnych form kształcenia, określony przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, w drodze rozporządzenia, na podstawie upoważnienia zawartego w art. 68a ustawy o systemie oświaty, proponuje się rozszerzyć o nową formę, tj. kwalifikacyjny kurs zawodowy. Będzie to kurs realizowany w oparciu o podstawę programową kształcenia w danym zawodzie, którego ukończenie umożliwi przystąpienie do egzaminu potwierdzającego określoną kwalifikację w tym zawodzie.

Program nauczania kursu będzie realizowany w wymiarze nie niższym niż minimalna liczba godzin określona w podstawie programowej kształcenia w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe będą mogły być prowadzone przez:

- 1) publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe w zakresie zawodów, w których kształcą;
- 2) niepubliczne szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych, prowadzące kształcenie zawodowe w zakresie zawodów, w których kształcą;
- 3) centra kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- 4) placówki, o których mowa w art. 2 pkt 4;
- 5) instytucje rynku pracy, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową;
- 6) osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność oświatową, o której mowa w art. 83a ust. 2.

Osoby, które ukończą taki kurs, będą mogły przystąpić do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, organizowanego przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

Rozwój i zróżnicowanie form kształcenia ustawicznego stanowi istotny element działań mających na celu dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy oraz ułatwienie dostępu do edukacji zawodowej dla osób dorosłych, zwłaszcza w zakresie przekwalifikowania i wyposażenia w konkretne umiejętności zawodowe, zgodnie z potrzebami pracodawców. Kwalifikacyjne kursy zawodowe umożliwią nabycie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. Tym samym utworzona zostaje nowa ścieżka uzyskania kwalifikacji zawodowych, alternatywna w stosunku do obecnie istniejącej w systemie szkolnym.

Proponowane rozwiązanie spowoduje wzrost dostępności kształcenia ustawicznego rozumianego jako uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny. Zwiększy się bowiem liczba podmiotów działających w tym systemie oraz form kształcenia

ustawicznego: do jednostek organizacyjnych oferujących możliwość kształcenia w formach pozaszkolnych dołączają szkoły realizujące kształcenie zawodowe, które zaoferują nową formę kształcenia ustawicznego – kwalifikacyjny kurs zawodowy.

W tym celu poszerzono również katalog podmiotów uprawnionych do uzyskania akredytacji o instytucje rynku pracy działające na podstawie art. 6 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Wysokość środków na prowadzenie kwalifikacyjnego kursu zawodowego zostanie uwzględniona w kwocie subwencji oświatowej i wyliczona na podstawie planowanej liczby uczestników kursu wykazanej w Systemie Informacji Oświatowej według stanu na 30 września roku poprzedzającego rok, dla którego naliczana jest subwencja, z uwzględnieniem właściwej wagi.

Podstawą wyliczania wysokości środków w części oświatowej subwencji ogólnej na prowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych przez szkoły publiczne, dla których organem prowadzącym są jednostki samorządu terytorialnego, gromadzone w Systemie Informacji Oświatowej wg stanu na 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy, dla którego naliczana jest subwencja, będą informacje o planowanej liczbie uczestników kursu w roku, dla którego naliczana jest subwencja.

Przedstawione powyżej zasady podziału części oświatowej subwencji ogólnej pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego zostaną określone w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania wydawanego na podstawie art. 28 ust. 6 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Źródłem finansowania kwalifikacyjnych kursów zawodowych mogą być także:

- opłaty wnoszone przez uczestników (w przypadku uczestników, którzy nie zostaną objęci subwencją),
- opłaty wnoszone przez pracodawców w przypadku kursów organizowanych na ich zamówienie,
- środki pochodzące z Funduszu Pracy, EFS lub programów UE - w przypadku zawodowych kursów kwalifikacyjnych organizowanych na zamówienie PUP.

W odniesieniu do kwalifikacyjnych kursów zawodowych prowadzonych przez niepubliczne szkoły ponadgimnazjalne o uprawnieniach szkół publicznych lub szkoły publiczne prowadzone przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego proponuje się mechanizm finansowania uwzględniający efekty prowadzonego kształcenia zawodowego (projektowane przepisy art. 80 ust. 8-10 oraz art. 90 ust. 8-12). Niepubliczne szkoły ponadgimnazjalne o uprawnieniach szkół publicznych, które prowadzą kwalifikacyjne kursy zawodowe, oraz prowadzące takie kursy szkoły publiczne prowadzone przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego, otrzymają z budżetu powiatu dotację na każdego uczestnika kursu, który zdał egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji, w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na jednego słuchacza kwalifikacyjnego kursu zawodowego w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, jeżeli osoba prawna lub fizyczna prowadząca szkołę:

- 1) poda organowi właściwemu do udzielania dotacji planowaną liczbę uczestników kursu nie później niż do 30 września roku poprzedzającego rok udzielania dotacji,

- 2) udokumentuje zdanie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji przez uczestników kursu w terminie 30 dni od daty ogłoszenia wyników tego egzaminu przez okręgową komisję egzaminacyjną.

Dotacja wypłacana będzie po zakończeniu kwalifikacyjnego kursu zawodowego, w terminie 30 dni od złożenia przez osobę prawną lub fizyczną prowadzącą szkołę wydanego przez okręgową komisję egzaminacyjną na wniosek osoby prowadzącej szkołę zaświadczenia o zdaniu przez słuchaczy egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji.

Środki na wypłatę dotacji pochodzą będą z części oświatowej subwencji ogólnej. Wysokość środków na prowadzenie kwalifikacyjnego kursu zawodowego zostanie wyliczona na podstawie planowanej liczby uczestników tego kursu wykazanej w Systemie Informacji Oświatowej wg stanu na 30 września roku poprzedzającego rok, dla którego naliczana jest subwencja, z uwzględnieniem właściwej wagi. Od roku budżetowego następującego po roku, w którym po raz pierwszy uwzględnione zostało planowanie liczby uczestników kwalifikacyjnego kursu kwalifikacyjnego, wysokość części oświatowej subwencji ogólnej przekazywanej odpowiedniej jednostce samorządu terytorialnego będzie naliczana w oparciu o planowaną liczbę uczestników kursu w roku, dla którego naliczana jest subwencja, pomniejszoną o liczbę uczestników kursu, którzy nie zdali egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w roku budżetowym poprzedzającym rok, dla którego naliczana jest subwencja.

Wszystkie zmiany dotyczące kształcenia zawodowego wchodzi w życie z dniem 1 września 2012.

4. Inne zmiany

1) W art. 39 ust. 5 doprecyzowano, że dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe ustala zawody, w których kształci szkoła, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę i po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia, przy czym opinia powinna dotyczyć zgodności nauczanego zawodu z potrzebami rynku pracy i strategią rozwoju województwa.

2) W art. 64 uporządkowano katalog podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły. Obejmuje on:

- obowiązkowe zajęcia edukacyjne;
- zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne organizowane dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- praktyczną naukę zawodu (w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe);
- zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych.

Ponadto szkoła może prowadzić również inne niż ww. zajęcia edukacyjne.

Wprowadzono możliwość wykorzystywania metod i technik kształcenia na odległość w prowadzeniu zajęć szkolnych, a także w formach pozaszkolnych, w tym na kwalifikacyjnych kursach zawodowych. Wyjątek w tym względzie stanowią: zajęcia rewalidacyjne praktyczne i laboratoryjne. Warunki organizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość określi minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w drodze rozporządzenia.

3) W art. 70b doprecyzowano przepisy określające warunki dofinansowania kosztów kształcenia przysługującego pracodawcom, którzy zawarli z młodocianymi pracownikami umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego, adekwatnie do wydłużenia cyklu kształcenia w zawodzie z dwóch do trzech lat. Wysokość kwoty dofinansowania kosztów kształcenia jednego młodocianego pracownika wynosi:

- w przypadku nauki zawodu - 8081 zł przy okresie kształcenia wynoszącym 36 miesięcy;
- w przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy – 254 zł za każdy pełny miesiąc kształcenia.

Począwszy od dnia 1 stycznia 2013 r., ww. kwoty dofinansowania podlegają waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, jeżeli ten wskaźnik w roku kalendarzowym poprzedzającym rok, w którym następuje wypłata dofinansowania, wynosi co najmniej 105%.

W ust. 7 jednoznacznie wskazano, że dofinansowanie jest przyznawane na wniosek pracodawcy złożony w terminie 3 miesięcy od dnia zdania przez młodocianego pracownika egzaminu, przy czym fakt zdania egzaminu dokumentuje się poprzez przedłożenie kopii odpowiednio dyplomu, świadectwa lub zaświadczenia potwierdzającego zdanie egzaminu.

5. Inne ustawy

1) Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979, z późn. zm.)

Zaprojektowane zmiany wynikają z potrzeby dostosowania przepisów ustawy dotyczących egzaminów przeprowadzanych przez komisje izb rzemieślniczych w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego do zmian wprowadzonych niniejszą ustawą. Podstawę przeprowadzania tych egzaminów stanowią wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach, a nie jak dotychczas odrębnie ustalane standardy wymagań egzaminacyjnych.

Delegacja zawarta w art. 3 ust. 4 ustawy o rzemiośle dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia regulującego warunki powoływania komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych oraz kwestie dotyczące dopuszczania do egzaminów, sposobu ich przeprowadzania, wysokości wynagrodzeń członków komisji, wydawania oraz wzorów świadectw czeladniczych, dyplomów mistrzowskich i zaświadczeń o zdaniu egzaminu sprawdzającego, a także dokonywania legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu z zagranicą oraz wysokości opłat za wykonywanie tych czynności zostaje poszerzona o upoważnienie do wydawania Suplementu do świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich (Europass). Suplement wystawiany będzie jako załącznik do świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich, co ułatwi polskim obywatelom potwierdzanie kwalifikacji w krajach Unii Europejskiej. Przyjęcie takiego rozwiązania przyczyni się do zalecanego przez Komisję Europejską zwiększenia przejrzystości kwalifikacji zawodowych, a tym samym zwiększenia mobilności wykwalifikowanych pracowników na rynkach krajów UE i nie tylko.

2) Ustawa z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 49, poz. 463, z późn. zm.)

Proponowane zmiany wynikają z potrzeby uwzględnienia w Systemie Informacji Oświatowej nowej formy pozaszkolnej, tj. kwalifikacyjnego kursu zawodowego, nowego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz nowej jednostki organizacyjnej, tj. centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego.

3) Ustawa z dnia z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.)

Zaprojektowane zmiany w przedmiotowej ustawie są związane z potrzebą dostosowania przepisów dotyczących przygotowania zawodowego dorosłych do zmian wprowadzonych niniejszą ustawą, w szczególności zniesienia powoływanych przez kuratorów oświaty państwowych komisji egzaminacyjnych przeprowadzających egzaminy kwalifikacyjne na tytuł zawodowy lub tytuł mistrza w zawodzie oraz wdrożenia nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Program praktycznej nauki zawodu dorosłych będzie uwzględniał w szczególności wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach lub – tak jak dotychczas – standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminu czeladniczego. Uczestnik praktycznej nauki zawodu dorosłych będzie mógł przystąpić do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, przeprowadzanych przez okręgową komisję egzaminacyjną lub do egzaminu czeladniczego przeprowadzanego przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych. Po zdaniu egzaminów otrzyma odpowiednio świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie (lub dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, jeśli posiada wymagany dla danego zawodu poziom wykształcenia), albo świadectwo czeladnicze.

Także przyuczenie do pracy dorosłych będzie mogło kończyć się egzaminami potwierdzającymi kwalifikacje w zawodzie, przeprowadzanymi przez okręgową komisję egzaminacyjną, jeżeli program przyuczenia do pracy uwzględnia wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach. W takim przypadku uczestnik przyuczenia do pracy dorosłych, który zdał egzamin, otrzyma świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie.

Wdrożenie ustawy o systemie oświaty i innych ustaw nie spowoduje dodatkowych środków finansowych z budżetu państwa.

Warszawa, 17 czerwca 2011 r.

BAS-WAPEiM-1317/11

Pan Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia prawna w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej
poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o
zmianie niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł
Tadeusz Sławecki)**

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2009 r. Nr 5, poz. 47, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

I. Przedmiot projektu ustawy

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw przewiduje nowelizację czterech ustaw:

- z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.),
- z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979, ze zm.),
- z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 49, poz. 463, ze zm.),
- z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, ze zm.).

Proponowane zmiany dotyczą m.in. zmian definicji oraz dodania nowych definicji w ustawie o systemie oświaty, rozszerzenie zakresu zadań oświatowych powiatu, likwidacji niektórych typów szkół – np. liceów profilowanych, tworzenia centrów kształcenia ustawicznego i zawodowego, form działalności dydaktyczno-wychowawczej, zasad organizowania kształcenia ustawicznego, dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników, dotacji dla podmiotów prowadzących kwalifikacyjne kursy zawodowe, klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Projekt ustawy zawiera przepisy przejściowe. Ustawa ma wejść w życie z dniem 1 września 2012 r.

II. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Ze względu na przedmiot projektu ustawy należy zwrócić uwagę na:

- **art. 165 ust. 1** Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE), zgodnie z którym Unia przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości poprzez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi oraz, jeśli to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również za różnorodność kulturową i j językową (przepis art. 165 ust. 4 TfUE wyklucza jakąkolwiek harmonizację przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich);
- **art. 166 ust. 1** TfUE, stosownie do którego, Unia urzeczywistnia politykę kształcenia zawodowego, która wspiera i uzupełnia działanie państw członkowskich, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść i organizację kształcenia zawodowego (przepis art. 166 ust. 4 TfUE wyklucza jakąkolwiek harmonizację przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich),
- **art. 107 ust. 1** TfUE, zgodnie z którym, z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych, w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi (przepis art. 107 ust. 3 TfUE przewiduje możliwość uznania wybranych rodzajów pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym),
- **art. 108 ust. 3** TfUE, zgodnie z którym Komisja jest informowana, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy; państwo członkowskie nie może wprowadzić w życie projektowanych środków dopóki Komisja nie zakończy procedury badania projektowanej pomocy z rynkiem wewnętrznym,
- **rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008** z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz. Urz. UE L 214 z 9.8.2008 r., s. 3).

III. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

III.1. Wszystkie zmiany dotyczące struktury systemu szkolnictwa, jego organizacji, treści nauczania, zgodnie z art. 165 ust. 1 i art. 166 ust. 1 TfUE pozostają poza zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

III.2. Głębszej analizie muszą zostać poddane propozycje zmian dotyczące dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników (art. 1 pkt. 19 oraz art. 11 projektu ustawy).

Przepis art. 1 pkt 19 projektu, który zawiera propozycje zmian w art. 70b ustawy o systemie oświaty, przewiduje, że pracodawcom, którzy zawrą z młodocianymi pracownikami umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego przysługuje dofinansowanie kosztów kształcenia zawodowego. Projekt określa kwoty dofinansowania, sposób ich waloryzacji oraz tryb składania wniosku o dofinansowanie. Zgodnie z obowiązującym art. 70b ust. 8 ustawy o systemie oświaty, dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników jest finansowane ze środków Funduszu Pracy (zgodnie z art. 103 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Fundusz Pracy jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy).

Proponowane rozwiązanie należy ocenić w świetle unijnych regulacji dotyczących pomocy państwa. Wstępna ocena wskazuje, że jest to pomoc w rozumieniu art. 107 ust. 1 TfUE. Zatem, co do zasady, aby mogła zostać wprowadzona w życie, musi zostać notyfikowana Komisji w trybie art. 108 ust. 3 TfUE i uzyskać akceptację Komisji, chyba że jest zwolniona z tego obowiązku na podstawie innych przepisów, w szczególności na podstawie rozporządzenia Komisji 800/2008.

Zgodnie art. 3 rozporządzenia 800/2008, programy pomocy (oraz pomoc indywidualna udzielana w ramach programu) spełniające wszystkie warunki przewidziane w rozporządzeniu są zgodne ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 107 ust. 3 TfUE i wyłączone z wymogu zgłoszenia, o którym mowa w art. 108 ust. 3 TfUE, o ile każda pomoc indywidualna przyznana w ramach takiego programu spełnia wszystkie warunki rozporządzenia, a program zawiera wyraźne odesłanie do rozporządzenia przez zamieszczenie jego tytułu i danych dotyczących publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Analogiczne wymogi stawiane są pomocy indywidualnej udzielanej w ramach takiego programu pomocy. Przepis art. 40 rozporządzenia ustanawia warunki dopuszczalności pomocy w formie subsydiów płacowych na rekrutację pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji. Zgodnie z tym przepisem, programy pomocy na rekrutację pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji są zgodne ze wspólnym rynkiem i wyłączone z wymogu zgłoszenia Komisji, o ile spełnione są następujące warunki:

- intensywność pomocy nie przekracza 50 % kosztów kwalifikowalnych;
- kosztami kwalifikowalnymi są koszty płacy w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy od dnia zatrudnienia; w przypadku pracownika znajdującego się w bardzo niekorzystnej sytuacji, kosztami kwalifikowalnymi są koszty płacy za okres nie dłuższy niż 24 miesiące od dnia rekrutacji.

- w przypadku, gdy rekrutacja takich pracowników nie powoduje wzrostu netto liczby pracowników w danym przedsiębiorstwie w porównaniu ze średnią za poprzednie 12 miesięcy, powodem zwolnienia zapełnionego w ten sposób etatu lub etatów może być dobrowolne rozwiązanie stosunku pracy, niepełnosprawność, przejście na emeryturę z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego, dobrowolne zmniejszenie wymiaru czasu pracy lub zgodne z prawem zwolnienie za naruszenie obowiązków pracowniczych, a nie redukcja etatu.
- z wyjątkiem przypadku zgodnego z prawem zwolnienia za naruszenie obowiązków pracowniczych, pracownik znajdujący się w szczególnie niekorzystnej sytuacji jest uprawniony do nieprzerwanego zatrudnienia przez minimalny okres zatrudnienia zgodny z przepisami krajowymi lub porozumieniami zbiorowymi regulującymi zawieranie umów o pracę; Jeżeli okres ten jest krótszy niż 12 miesięcy, lub w danym przypadku 24 miesiące, wówczas pomoc jest proporcjonalnie zmniejszona.

Zgodnie z art. 2 pkt 18 rozporządzenia 800/2008, pracownikiem znajdującym się w szczególnie niekorzystnej sytuacji jest każda osoba, która:

- a) jest bez stałego zatrudnienia za wynagrodzeniem w okresie ostatnich sześciu miesięcy lub
- b) nie ma wykształcenia ponadgimnazjalnego lub zawodowego (ISCED 3) lub
- c) jest w wieku ponad 50 lat lub
- d) jest osobą dorosłą mieszkającą samotnie, mającą na utrzymaniu co najmniej jedną osobę lub
- e) pracuje w sektorze lub zawodzie w państwie członkowskim, w którym dysproporcja kobiet i mężczyzn jest co najmniej o 25 % większa niż średnia dysproporcja we wszystkich sektorach gospodarki w tym państwie członkowskim i należy do tej grupy stanowiącej mniejszość lub
- f) jest członkiem mniejszości etnicznej w państwie członkowskim, który w celu zwiększenia szans na uzyskanie dostępu do stałego zatrudnienia musi poprawić znajomość języka, uzupełnić szkolenia zawodowe lub zwiększyć doświadczenie zawodowe.

Ustawa o systemie oświaty nie definiuje pojęcia pracownika młodocianego. Należy wobec tego odwołać się do regulacji Kodeksu pracy. Zgodnie z art. 190 § 1 Kp, młodocianym w rozumieniu kodeksu jest osoba, która ukończyła 16 lat, a nie przekroczyła 18 lat. Co do zasady, dozwolone jest zatrudnianie tylko tych młodocianych, którzy ukończyli gimnazjum (art. 191 § 1 pkt. 1 Kp). Wyjątki określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie przypadków, w których wyjątkowo jest dopuszczalne zatrudnianie młodocianych, którzy nie ukończyli gimnazjum, osób niemających 16 lat, które ukończyły gimnazjum oraz osób niemających 16 lat, które nie ukończyły gimnazjum (Dz. U. Nr 214, poz. 1808). Zgodnie z art. 194 Kp, do zawierania i rozwiązywania umów o pracę w celu przygotowania

zawodowego mają zastosowanie przepisy kodeksu dotyczące umów o pracę na czas nieokreślony, ze zmianami wynikającymi z art. 195 i 196 (przepisy te dotyczą treści umowy i dopuszczalności rozwiązania jej za wypowiedzeniem).

Z powyższego wynika, że prawo Unii Europejskiej (w szczególności rozporządzenie Komisji 800/2008) nie wyodrębnia grupy młodocianych pracowników jako grupy objętej zwolnieniem dotyczącym pomocy w formie subsydiów płacowych na rekrutację pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji¹. Nie oznacza to jednak niedopuszczalności dofinansowania zatrudniania młodocianych pracowników. Należy ustalić, czy można ich zakwalifikować do którejś z kategorii wymienionych w rozporządzeniu. Analiza przepisów art. 9 ust. 1, art. 11a ust. 2, art. 15 i art. 16 ust. 1 ustawy o systemie oświaty oraz art. 1 pkt 19 i art. 26 pkt 4 ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458, ze zm.) pozwala na zakwalifikowanie pracowników młodocianych w rozumieniu prawa polskiego do kategorii pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji, określonej w art. 2 pkt 18 lit. b rozporządzenia Komisji 800/2008 (osoby, które nie mają wykształcenia ponadgimnazjalnego lub zawodowego (ISCED 3)). Warunki przyznawania dofinansowania, przewidziane w art. 70b ustawy o systemie oświaty (z uwzględnieniem zmian proponowanych w art. 1 pkt 19 projektu) należy ocenić jako zgodne z art. 40 rozporządzenia Komisji 800/2008. Oznacza to, że dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników jest zgodne z rynkiem wewnętrznym i zwolnione z obowiązku notyfikacji Komisji w trybie art. 108 ust. 3 TfUE. Należy jednak zauważyć, że obowiązująca ustawa o systemie oświaty, ani projekt nie przewidują, w przypadku dofinansowania umów z młodocianymi pracownikami, odwołania do rozporządzenia Komisji 800/2008, co jest niezgodne z art. 3 tego rozporządzenia.

Z drugiej strony, analiza przywołanych wyżej przepisów art. 9 ust. 1, art. 11a ust. 2, art. 15 i art. 16 ust. 1 ustawy o systemie oświaty oraz art. 1 pkt 19 i art. 26 pkt 4 ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw wskazuje, że są możliwe sytuacje, w których pracownik młodociany nie będzie spełniał warunków określonych w art. 2 pkt 18 lit. b rozporządzenia Komisji 800/2008. W szczególności, będzie posiadał wykształcenie zawodowe (po skończeniu dwuletniej zasadniczej szkoły zawodowej, o której mowa w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. a w związku z art. 11a ust. 3 pkt 2 ustawy o systemie oświaty). Dofinansowanie szkolenia takich młodocianych pracowników nie będzie objęte wyłączeniem z

---

¹ Wyodrębnienie znajdowało się w art. 5 w zw. z art. 2 lit. f (i) obowiązującego do 30 czerwca 2008 r. rozporządzeniu Komisji (WE) nr 2204/2002 z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia (Dz. Urz. UE L 337 z 13.12.2002., s. 3, ze zm.).

rozporządzenia 800/2008. Nie oznacza to jednak automatycznie niezgodności z prawem Unii Europejskiej. Udzielanie takiej pomocy wymaga akceptacji Komisji wyrażonej w trybie art. 108 ust. 3 TfUE w związku z art. 2 ust. 1 oraz art. 1 lit. c rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE; Dz. Urz. WE L 83 z 27.3.1999 r., s. 1, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 8, t. 1 s. 339).

Uruchomienie postępowania notyfikacyjnego następuje na podstawie prawa krajowego, a w szczególności na podstawie art. 16a ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz.U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, ze zm.). Zgodnie z przywołanym przepisem ustawy, w przypadku projektu ustawy będącej programem pomocowym opracowanym przez podmiot niebędący organem administracji publicznej (np. Sejm), o opinię i przekazanie do Komisji projektu w celu dokonania jego notyfikacji występuje organ właściwy na podstawie Regulaminu Sejmu. Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 2 regulaminu Sejmu organem tym jest Marszałek Sejmu. Wniosek jest kierowany do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

IV. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw:

a) w zakresie w jakim przewiduje dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników, którzy nie mają wykształcenia ponadgimnazjalnego lub zawodowego (art. 1 pkt 19 w związku z art. 11 projektu) jest niezgodny z prawem Unii Europejskiej, gdyż nie zawiera odwołania do rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008,

b) w zakresie w jakim w zakresie w jakim przewiduje dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników, którzy mają wykształcenie ponadgimnazjalne lub zawodowe (art. 1 pkt 19 w związku z art. 11 projektu) wymaga notyfikacji Komisji w trybie art. 108 ust. 3 TfUE,

c) w pozostałym zakresie projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Warszawa, 17 czerwca 2011 r.

BAS-WAPEiM-1318 /11

Pan Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Tadeusz Sławecki) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a Regulaminu Sejmu

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw przewiduje nowelizację czterech ustaw:

- z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.),
- z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979, ze zm.),
- z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 49, poz. 463, ze zm.),
- z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, ze zm.).

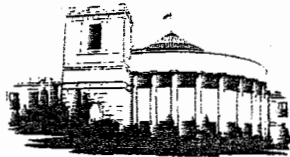
Proponowane zmiany dotyczą m.in. zmian definicji oraz dodania nowych definicji w ustawie o systemie oświaty, rozszerzenie zakresu zadań oświatowych powiatu, likwidacji niektórych typów szkół – np. liceów profilowanych, tworzenia centrów kształcenia ustawicznego i zawodowego, form działalności dydaktyczno-wychowawczej, zasad organizowania kształcenia ustawicznego, dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników, dotacji dla podmiotów prowadzących kwalifikacyjne kursy zawodowe, klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (art. 1 pkt 19 w zw. z art. 11) w zakresie w jakim przewiduje dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników, którzy nie mają wykształcenia ponadgimnazjalnego lub zawodowego jest niezgodny z prawem Unii Europejskiej, gdyż nie zawiera odwołania do rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008, a w zakresie w jakim przewiduje dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników, którzy mają wykształcenie ponadgimnazjalne lub zawodowe wymaga notyfikacji Komisji w trybie art. 108 ust. 3 TfUE,

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a Regulaminu Sejmu.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

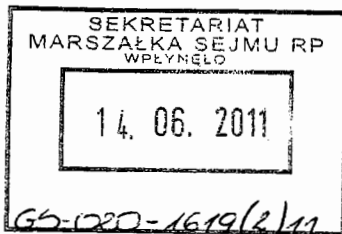
Michał Królikowski

**KLUB POSELSKI
POLSKIEGO STRONNICTWA LUDOWEGO**

ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa
tel. +48 22 694-23-21; 22 628-10-53
fax +48 22 694-17-73; 22 694-16-47

Warszawa, dnia 14 czerwca 2011 r.

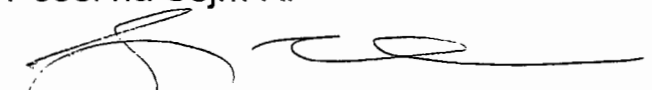
Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

W związku ze złożonym w dniu 2 czerwca 2011 r., projektem ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw, przedkładam uzupełnienie projektu ustawy poszerzone o ocenę skutków regulacji.

W imieniu wnioskodawców

Posel na Sejm RP

Tadeusz Sławecki

Ocena Skutków Regulacji

Wpływ projektowanej ustawy na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Projektowane zmiany w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego, w tym zmiany strukturalne w obszarze szkolnictwa ponadgimnazjalnego, nie spowodują dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetów samorządów terytorialnych.

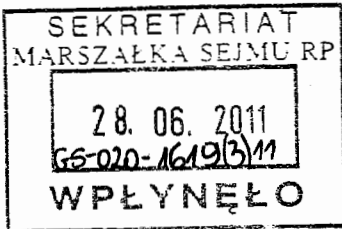
Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w *sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych* (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

Posel na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Tadeusz Sławcki

Warszawa, dnia 28 czerwca 2011 r.

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

Odnosząc się do opinii Biura Analiz Sejmowych o zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw uprzejmie przedstawiam następujące wyjaśnienia:

Dofinansowanie pracodawcom kosztów kształcenia, młodocianych pracowników wypłacane na podstawie art. 70b ustawy o systemie oświaty powinno być traktowane jako pomoc przeznaczona na szkolenie udzielana zgodnie z zasadami określonymi w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) Nr 800/2008 lub jako pomoc de minimis udzielana zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1998/2006.

W zawiązku z powyższym uzupełniam projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw o stosowną regulację:
„w2 art. 70b po ust. 10 dodaje się ust.11 w brzmieniu:

„11. Dofinansowanie o którym mowa w ust.1. stanowi pomoc de minimis udzielaną zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 379 z 28.12.2006 r. str.5)”.

Przepis ten, w powyższym brzmieniu, został wypracowany w porozumieniu z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Z wyrazami szacunku

Tadeusz Sławcki